

לקוטי תורה • פרשת שלח • מאמר 6

ענין הנסכים

ענין הנסכים

קרבן הוא העלאה: כמו לחם שמסייע ללב לקבל חיות מן המוח, הוא מעלה את הלב העליון לקבל מלמעלה, וכך מחבר את החיות לכל העולמות, אך מגלה רק את החיצוניות של אותה חיות. נסכי היין, הנשפכים למטה אל השיתין, הם ההמשכה המשיבה להעלאה זו: כשם שהיין מגלה את הנסתר, הם מגלים את פנימיותו של היין גם במקומות הנמוכים ביותר, וההעלאה נועדה למען המשכה זו.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shelach/6

הנקודה

קרבתו היא העלאתו: כמו לחם שמייע ללב לקבל חיות מן המוח, הוא מעלה את הלב העליון לקבל מלמעלה, וכך מחבר את החיות לכל העולמות, אך מגלה רק את החיצוניות של אותה חיות. נסכי היין, הנשפכים למטה אל השיתין, הם ההמשכה המשיכה להעלאתו זו: כשם שהיין מגלה את הנסתר, הם מגלים את פנימיותו של ה' גם במקומות הנמוכים ביותר, וההעלאתו נועדה למען המשכה זו.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

מדוע הקרבות נקראים "לחמו של מזבח", ומדוע הנסכים, בניגוד לקרבן שעולה, נשפכים כך שהם יורדים דרך השיתין אל התהום? מדוע דווקא יין, ומדוע קרבן ללא נסכים הוא "כלום"? לכל דבר יש פנימיות, שמקבלת מסיכתה ודבקה בה, וחיצוניות, שמשפיעה על מה שלמטה ממנה; בהשתלשלות רק החיצוניות של העליון מגיעה לתחתון. היין, הטמון בענב, מגלה את הנסתר. הקרבן דומה ללחם: הוא מעלה את הלב העליון, כיסא הכבוד, לקבל מן המוח, וכך מחבר את החיות לכל העולמות, אך פנימיותם נשארת נסתרת. הנסכים מורידים ומגלים אותה, "יין המשמח אלקים". עם מנחת הסולת הם מורידים למטה את חכמה, בינה ודעת, כשם שהתפילין ממשיכים למטה את העלאת קריאת שמע. בזרימתם אל התהום הם מגיעים אל המים התחתונים, הגבורות שנאספו שם, ונותנים להם כוח לעלות אל הקדושה. היין הוא בינה, שבה הגבורות נמתקות בשורשן; שיעורו נקבע לפי ההעלאתו; והשיתין, היקב, הם יחוד הוי' ואלקים.

מבנה

1	השאלות, והנסתר מתגלה	11
חז"ל קוראים לקרבן "אכילת המזבח", והתורה קוראת לו "לחם". מדוע, ומדוע הנסכים הם יין הנשפך אל התהום, היפוכו של הקרבן העולה, ומדוע הקרבן הוא "ריח ניחוח" רק כשהנסכים נלווים אליו? התשובה מתחילה ב"יין המשמח": השמחה מביאה את הנסתר לידי גילוי, שכן לכל דבר יש פנימיות הדבקה בסיבתו וחיצוניות המשפיעה על מה שמחוץ לו.		
2	פנימיות וחיצוניות בכל מדרגה	4-21
טעמו של פרי מקבל מן המזלות ומשפיע על גוף הפרי; חיותה של בהמה דבקה בפני האריה והשור שבמרכבה; שורש הנפש דבק בפני אדם; ומלאכים מקבלים זה מזה ומעניקים זה לזה רשות. בכל השתלשלות, החיצוניות של העליון נעשית הפנימיות של התחתון. פנים פירושו פנייה אל הסיבה, החיצוניות היא השפעה, והמהות מחברת ביניהן, כפי שאברהם, יצחק ויעקב הם מים, אש והכריח התיכון.		
3	יין משמח לבב	51
היין, הטמון בענביו, מעורר את גילוי הנסתר: הוא מגלה את פנימיות הדם, ואיתה את פנימיות הנפש החיונית. ריבוי יין מביא לשינה, מפני שהכלי אינו יכול להכיל גילוי גדול כל כך.		
4	הקרבן כלחם, והנסך כיין	61
הלחם מחבר את הנפש והגוף בכך שהוא מסייע ללב לקבל חיות מן המוח, לאחר שהמזון מתברר. כך הקרבות, שהתבררו בידי המלאכים הנקראים "קרבניים", מעלים את הלב העליון, כיסא הכבוד, לקבל מן המוח, וכך מתחברת החיות של כל העולמות, אך רק חיצוניותה מתגלה. הנסכים מורידים ומגלים את הפנימיות, "יין המשמח אלקים", כך שהנסתר שם אלקים אינה מסתירה עוד; לכן בכל קרבן היו נסכים.		

השמן הוא חכמה, הסולת היא דעת והיין הוא בינה: ללא המנחה והנסכים לא נמשכת למטה כלום, כמו קריאת שמע ללא תפילין, שהיא העלאה בלבד. ירידת הנסכים מוסכרת באמצעות היום השני, שבו הרקיע הפריד בין המים הרוחניים, והמים העליונים נעשו זכים יותר ואילו המים התחתונים נעשו גשמיים, בדומה ליין המתבהר כשהשמרים שוקעים.

ביום השלישי נקוו המים התחתונים אל התהום, רחוק יותר מן הקדושה; אלה גבורות שצריכות להתברר ונמתקות כשהן עולות מלמטה, כמי מעיין חיים. גילוי הפנימיות שבנסכים מגיע אליהן ונותן להן כוח לעלות אל הקדושה: "בקדש הסך נסך".

היין הוא בינה, השורש שבו נמתקות הגבורות. שיעור היין נקבע לפי ההעלאה: חצי היין לפר, עיקר פני השור, פחות לאיל ולטלה; וההעלאה צריכה להיות גדולה מן ההמשכה. השיתין הם היקב, יחוד הוי' ואלקים, שממשיך את הפנימיות אפילו אל המים התחתונים; בסיום מובאת הגהה המונה מקומות נוספים שבהם יקב מציין יחוד, קדושה וברכה.

הנסכים נסכים

היין שנשפך על המזבח וזרם דרך השיתין אל התהום: ההמשכה והגילוי של הפנימיות המשיכים להעלאת הקרבן.

הפנימיות והחיצוניות פנימיות וחיצוניות

בכל דבר, הפנימיות מקבלת מסיבתו ודבקה בה, והחיצוניות משפיעה על מה שמחוץ לה. בהשתלשלות החיצוניות של העליון נעשית הפנימיות של התחתון.

העלאה והמשכה העלאה והמשכה

הקרבן מעלה את חיות הבהמה לשורשה, פני השור שבמרכבה; הנסכים מורידים בתגובה, בהתאמה להעלאה. עיקר מטרת ההעלאה הוא ההמשכה שבאה אחריה.

לחם לבב אנוש יסעד ולחם לבב אנוש יסעד

המזון מסייע ללב לקבל חיות מן המוח. כך הקרבנות מעלים את הלב העליון, כיסא הכבוד, לקבל מחכמה העליונה, ומחברים את החיות לכל העולמות.

יין המשמח אלקים יין המשמח אלקים

היין מגלה את הנסתר. למעלה הוא "משמח" את ההסתר שנוצר משם אלקים, כך שאינו מסתיר עוד והפנימיות מתגלה למטה.

המים העליונים והמים התחתונים מים עליונים ומים תחתונים

המים נחלקו ביום השני באמצעות הרקיע, שם אלקים. המים התחתונים, שנקוו אל התהום, הם גבורות שצריכות להתברר; הן נמתקות כשהן עולות מלמטה, וכן באמצעות הנסכים המגיעים אליהן.

השיתין והיקב שיתין / יקב

החללים שמתחת למזבח, שהתלמוד מכנה "יקב" של כרם ישעיהו. הערך המספרי של יקב הוא הוי' ואלקים יחד, יחודם, ורעיא מהימנא מפרש אותו כיחוד, קדושה וברכה.

קטע 1 • 11

השאלות, והנסתר מתגלה

1 ענין הנסכים. כתיב כפי' צו (ז' י"ח) ואם האכל יאכל¹ מבשר זבח שלמיו כו' וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם

לברכה] (פ"ק [פרק קמא] דזבחים י"ג ב' כ"ח ב' ושאר דוכתי)

ענין הנסכים. נאמר בפרשת צו (7:18): "ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו" וכו'. וחכמינו זכרונם לברכה אמרו (בפרק הראשון של זבחים, 13b [ו] 28b, ובמקומות נוספים)

המאמר פותח בנושא שלו — נסכי היין הנמזגים על המזבח — ומביא פסוק העוסק בשלמי תודה. בפסוק מופיע הפועל "אכל" בכפל לשון ("האכל יאכל"), וחכמים למדו מכך שמדובר בשני סוגי אכילה.

בשתי אכילות הכתוב מדבר^{2,3} כו' ואחת אכילת מזבח. וצריך להבין ענין הקרבנות שהיו מקריבין ע"ג [על גבי] המזבח מן הבקר כו'.

שהכתוב מדבר בשתי אכילות וכו', ואחת מהן היא אכילת המזבח. ויש להבין את ענין הקרבנות שהיו מקריבים על המזבח מן הבקר וכו'.

הגמרא מסבירה שהפסוק מדבר בשתי אכילות: אכילת הקרבן בידי בני אדם ו"אכילת" המזבח, כאשר חלקי הקרבן מתכלים באש. מכאן עולה השאלה הראשונה: מהי המשמעות הפנימית של העלאת בעלי חיים על המזבח?

ולמה נק' בשם אכילה כנ"ל וכמ"ש (ויקרא ג' י"א) לחם אשה⁴ לה' וכתוב לחמי לאשי⁵ כו'.

ומדוע הדבר נקרא בשם "אכילה", כנזכר לעיל, וכמו שנאמר (ויקרא 3:11): "לחם אשה לה'", וכן נאמר: "לחמי לאשי" וכו'.

השאלה היא מדוע שרפת הקרבן נקראת בכלל "אכילה". התורה עצמה מכנה את הקרבנות "לחם" לה', ולכן השימוש במונח מכוון ויש להבין את משמעותו.

ולהבין ענין הנסכים שהיו מנסכין היין ע"ג [על גבי] המזבח ויורד לשיתין (סוכה מ"ט א') שמחוללין ויורדין עד התהום⁶ אשר הוא לכאורה פלא היפך הקרבן

ויש להבין גם את ענין הנסכים: היו מנסכים את היין על המזבח והוא היה יורד לשיתין (סוכה 49a), שהם חלולים ויורדים עד התהום. לכאורה זהו דבר פלא, והוא היפכו של הקרבן,

השאלה השנייה עוסקת בנסכים. היין שנמזג על המזבח זרם לשיתין — חללים מתחת למזבח המגיעים עד התהום — ותנועה זו כלפי מטה נראית הפוכה ממש מפעולתו של הקרבן.

שהוא בחי' העלאה שהיה שוחט הפר או הכבש בחי' חי ונוטל חיותו ממנו שהחיות עולה למעלה

שענינו העלאה: היו שוחטים את הפר או את הכבש, שהם מבחינת החי, ונוטלים מהם את חיותם, כך שהחיות עולה למעלה;

הקרבן הוא תנועה של עלייה. את בעל החיים, השייך לדרגת החי, שוחטים, וחיותו עולה למעלה, אל מקורה.

וגם עתר ענן הקרבן עולה למעלה אבל הנסכים הן מצומח ומורידין למטה לתהום. ולמה הנסכים דוקא יין.

וגם עשן ענן הקרבן עולה למעלה. אבל הנסכים הם מן הצומח, והם מורידים למטה, אל התהום. ומדוע הנסכים הם דוקא יין?

גם עשן הקרבן עולה, בלשון שבה משתמש יחזקאל לתיאור ענן הקטורת. הנסכים פועלים בכיוון ההפוך: הם באים מן הצומח, מן הגפן, ונשפכים למטה. מכאן עולה שאלה שלישית: מדוע הנסך צריך להיות דוקא יין?

וגם שהקרבן אינו לריח ניחוח אלא עם הנסכים כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] (בפ"ב [בפרק ב'] דברכות י"ד סע"ב [סוף עמוד ב]) כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין⁷ כו' כזבח בלא נסכים ועמ"ש עוד מזה סד"ה ויקהל משה.

ועוד: הקרבן אינו לריח ניחוח אלא בצירוף הנסכים, כפי שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (בפרק השני של ברכות, בסוף 14b): "כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין" וכו', "כזבח בלא נסכים". ועיין עוד בעניין זה בסוף המאמר המתחיל "ויקהל משה".

שאלה רביעית: חכמים משווים את מי שקורא קריאת שמע בלי תפילין למי שמקריב קרבן בלי נסכים. מכאן שקרבן בלי נסכים אינו שלם ועדיין אינו "ריח ניחוח". כאן מפנה המאמר את הקורא לסוף המאמר המתחיל "ויקהל משה", שבו נידון העניין בהרחבה.

והענין הוא ע"פ מ"ש ויין ישמח⁸ לבב כו' החדלתי את תירושי המשמח אלקים⁹ כו' כי שמחה הוא בחי' גילוי העולם שע"י היין או ביום חתונתו ושמחת לבבו¹⁰ יוצא העלם ומצפוני לבבו מן העלם לגילוי.

והענין הוא על פי מה שנאמר: "ויין ישמח לבב" וכו', "החדלתי את תירושי המשמח אלקים" וכו'. כי שמחה היא בחינת גילוי של הנסתר: באמצעות היין, או "ביום חתונתו" ובשמחת לבבו, יוצאים הנסתר והמעמקים שבלבו מן העלם אל הגילוי.

התשובה מתחילה בתיאור פעולתו של היין: הוא "משמח", ושמחה היא הופעתו הגלויה של מה שהיה נסתר. היין, או שמחת יום החתונה, חושפים רגשות שהיו חבויים בלב. מאחר שבפסוק בשופטים נאמר שהיין משמח אפילו את אלקים, הרי שאותו עניין מתרחש גם למעלה.

כי הנה בכל דבר הנמצא במציאות יש בחי פנימית ובחי חיצונית. פנימית הוא בחי קבלת שפעו וחיותו ודביקותו בעילתו. וחיצונית הוא בחי השפעה לזולתו. כי אין לך עשב כוי שאין לו מזל¹¹ כוי.¹²

הנה, בכל דבר המצוי יש בחינה של פנימיות ובחינה של חיצונית. הפנימיות היא הבחינה שבה הוא מקבל את השפע ואת החיות שלו, ודבוק בעילתו. החיצונית היא הבחינה שבה הוא משפיע על מה שמחוץ לו. שהרי "אין לך עשב כוי שאין לו מזל כוי".

כדי להסביר זאת, המאמר מציב עיקרון כללי: לכל דבר יש פנימיות, שבאמצעותה הוא מקבל ממקורו ודבוק בו, וחיצונית, שבאמצעותה הוא משפיע על מה שמחוץ לו. דברי חז"ל שלכל עשב יש מזל, כוח שמימי הממונה עליו, מלמדים שכל דבר למטה מקבל ממקור שלמעלה.

קטע 2 • 211-4

פנימיות וחיצונית בכל מדרגה

2 והנה בכל פרי או עשב או תבואה יש ב' בחי טעם הפרי שהוא בחי רוחני ועצם ממשות הפרי והנה בכל פרי, עשב או תבואה יש שני היבטים: טעם הפרי, שהוא ההיבט הרוחני, ועצם ממשותו של הפרי. העיקרון מוצג תחילה בעולם הצומח. בכל פרי, עשב או תבואה יש מרכיב רוחני — הטעם — ומרכיב גשמי — ממשותו של הפרי.

והרי בבחי הטעם יש ב' כחות כח לקבל שפעו מן כוכבי מרום שהן המצמיחים כמ"ש ממגד תבואת שמש וממגד גרש ירחים¹³.

ובחיבט של הטעם יש שני כוחות. [האחד הוא] הכוח לקבל את השפע שלו מן הכוכבים שברום, שהם המצמיחים, ככתוב: "וממגד תבואת שמש וממגד גרש ירחים".

בטעם עצמו יש שני כוחות. הראשון הוא הכוח לקבל שפע מן הגופים השמימיים המצמיחים את הצמחים, כפי שנאמר בברכתו של משה על התבואה שהשמש והירח מצמיחים.

3 וכן כל כוכב פרטי מצמיח עשב פרטי. וכח ההשפעה להשפיע שפעו וטעמו בגוף חומר הפרי וכן גבוה מעל גבוה.

כך גם כל כוכב פרטי מצמיח עשב מסוים. ויש גם כוח של השפעה, להעניק את השפע ואת הטעם שלו אל הגוף, אל החומר של הפרי. וכך גם "גבוה מעל גבוה".

לכל עשב יש כוכב מסוים משלו. הכוח השני של הטעם פונה החוצה: הוא מעביר את השפע שלו ואת טעמו אל הגוף הגשמי של הפרי. המילים "גבוה מעל גבוה" מצביעות על כך שאותו מבנה חוזר בכל דרגה גבוהה יותר.

וכן בבחי' החי חיותו שהוא בחי' פנימית ורוחנית הוא דבוק בעילתו שהוא בחי' פני אריה פני שור שבמרכבה.^{14, 15}

כך גם בדרגת החי: חיותו, שהיא הבחינה הפנימית והרוחנית, דבוקה במקורה, שהיא בחינת פני אריה ופני שור שבמרכבה.

כך גם אצל בעלי החיים. חיותם היא הצד הפנימי והרוחני שלהם, והיא קשורה למקורה במרכבה האלוהית שראה יחזקאל, בפני האריה ובפני השור.

4 וכנודע שפני אריה הוא מקור נפש החיות ופני שור¹⁶ הוא מקור נפש הבהמות כו' והחיות שמחיה את גוף ובשר

כידוע, פני האריה הם המקור לנפש החיות הטורפות, ופני השור הם המקור לנפש בהמות הבית, וכו'. והחיות שמחיה את גוף הבהמה ואת בשרה

פני האריה שבמרכבה הם המקור הרוחני לחיות הטורפות, ופני השור הם המקור לבהמות הבית. החיות שמחיה את גוף בעל החיים שייכת לחיצוניות שלו.

הבהמה הוא בחי' חיצוניות ועד"ז בבחי' נפש האדם שרש ופנימי¹⁷ [ופנימיות / ופנימית] הנפש דבוק בעילתו בחי' פני אדם לקבל חיותו וחיצוניות הנפש הוא ההשפעה שמחיה את הגוף

היא בחינת חיצוניות. וכך גם בנפש האדם: שורש הנפש ופנימיותה דבוקים במקורם, בבחינת פני אדם, כדי לקבל משם את חיותם; וחיצוניות הנפש היא ההשפעה שמחיה את הגוף.

החיות שבגוף הבהמה היא חיצוניותה. גם בנפש האדם יש שני צדדים: שורשה ופנימיותה דבוקים במקורה, פני אדם שבמרכבה, ואילו חיצוניותה היא הכוח המחיה את הגוף.

וכן במלאכים כתיב ומקבלין דין מן דין^{17, 18} שהכח שיש במלאך לומר קדוש הוא מקבל מלמעלה כמ"ש וכן גם במלאכים נאמר "ומקבלין דין מן דין": הכוח שיש למלאך לומר "קדוש" מתקבל אצלו מלמעלה, כפי שנאמר, המלאכים ממחישים את אותו מבנה. התרגום על ישעיהו מתאר אותם כ"מקבלין דין מן דין", והכוח להכריז "קדוש" מגיע לכל מלאך מן המלאך שמעליו.

כי גבוה מעל גבוה¹⁹ שומר וגבוהים עליהם ונותנים גם כן רשות זה לזה²⁰ שהוא בחי' השפעתו למלאך אחר זולתו המקבל שפעו ממנו.

"כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם". וכן הם גם "נותנים רשות זה לזה" — זו בחינת ההשפעה שלו למלאך אחר, שאינו הוא עצמו, המקבל ממנו את השפע.

הפסוק בקהלת מתאר מדרג של דרגות, שכל אחת מהן נתונה להשגחתה של דרגה גבוהה ממנה. הביטוי "נותנים רשות זה לזה", מברכת יוצר שלפני קריאת שמע של שחרית, מבטא את הצד החיצוני: כל מלאך משפיע למלאך אחר, שמקבל ממנו.

ועדייז בכללות השתלשלות העולמות וז"ש [וזהו שכתוב] בע"ח [בעץ חיים]²¹ שכל ההשתלשלות עילה ועלול הוא מבחינת חיצונית כו' (ר"ל [רוצה לומר] שסדר ההשתלשלות הוא שחיצונית העליון נעשה פנימית לתת תון משא"כ פנימית העליון אינו יורד למטה לתחתון וכמ"ש מזה ג"כ באגה"ק [באגרת הקודש] בסופו²² וז"ל [וזה לשונן]

וכך גם בכללות השתלשלות העולמות. וזהו [פירוש] מה שכתוב בעץ חיים, שכל ההשתלשלות, עילה ועלול, היא מבחינת חיצונית, וכו'. (כלומר, סדר ההשתלשלות הוא שחיצונית העליון נעשית פנימית לתחתון, ואילו פנימית העליון אינה יורדת למטה אל התחתון. וכך כתוב גם על כך באגרת הקודש, בסופה; וזו לשונה:

כך הוא גם בכל סדר השתלשלות העולמות. עץ חיים מלמד שהמשכה מעילה לעלול נעשית באמצעות החיצונית: הצד החיצוני של דרגה עליונה נעשה לפנימיות של הדרגה שמתחתיה, ואילו הפנימיות של הדרגה העליונה עצמה אינה יורדת למטה.

ועוד זאת כמ"ש בפני לא יראו²³ שפנימית העליון אינו יכול לירד למטה רק חיצוניתו ובחי אחוריים שהוא נובלות חכמה עילאה וע' מזה ג"כ בד"ה ששים המה מלכות²⁴ כו')

"ועוד זאת, כמו שכתוב: 'ופני לא יראו' — פנימיות העליון אינה יכולה לרדת למטה, אלא רק חיצוניתו ובחי אחוריים, שהיא נובלות חכמה עילאה". ועיינו גם בעניין זה במאמר המתחיל "ששים המה מלכות", וכו'.

ההערה מצטטת את המאמר שבסוף איגרת הקודש: כשם שה' אמר למשה "ופני לא יראו", כך פנימיותו של העליון אינה יכולה לרדת למטה, ורק אחוריו יורדים — "נובלות חכמה עילאה". נובלות הן פירות שנשרו מן העץ קודם שהבשילו; זהו דימוי להסתעפות חיצונית ונמוכה יותר של דבר נעלה.

הרי שבכל הנמצאים יש בחינת פנימית שהוא מלשון פנים (וע' בזהר אמור צ"ג ב' ע"פ בקשו פני)^{25, 26} שפירושו לשון פונה כי פנו אלי²⁷ כו'

הרי שבכל הנמצאים יש בחינת פנימיות, שהיא מלשון פנים (ועיינו בזהר, אמור, צ"ג ב', על הפסוק "בקשו פני"), שפירושה לשון פנייה, כמו "כי פנו אלי", וכו',

נמצא שבכל דבר קיים יש פנימיות. המילה פנימיות נגזרת מן המילה פנים, ועל כך מפנה הטקסט לזהר על הפסוק "בקשו פני". גם המילה פנים קשורה לפנייה, כמו בתוכחת ירמיהו על מי שהפנו עורף לה' ולא את פניהם.

אל תפן²⁸ כו' שהוא בחי כל עילה שפונה ודבוק בעילתו וחיצונית הוא בחינת השפעת שפעו לחוץ ויש בחינה ממוצעת שהוא בבחי' עצמי [עצמיות] שמחבר ב' הכחות הנ"ל

"אל תפן", וכו'. זו בחינת כל עילה, הפונה אל עילתו ודבוקה בה. והחיצונית היא בחינת השפעת השפע שלה החוצה. ויש בחינה ממוצעת, שהיא בחינת העצמיות, המחברת בין שני הכוחות האמורים.

בקשתו של משה "אל תפן אל מנחתם" משתמשת באותו שורש. כך, הפנימיות היא פנייה של דבר אל מקורו ודבקות בו; החיצונית היא השפעתו כלפי חוץ; וביניהן יש דרגת ביניים — עצמותו של הדבר, המחברת בין שני הכוחות.

(י"ל [יש לומר] ששלשה בחינות אלו הן חב"ד [חכמה בינה ודעת] חג"ת [חסד גבורה תפארת] נה"י [נצח הוד יסוד] וע"י בע"ח [בעץ חיים] שכ"ו [שער כ"ו] פ"א ואפשר שזהו ג"כ ענין שבכל כלי יש ג' בחי פנימי אמצעי חיצון שסימנם סת"ר [סוף תוך ראש] סוף תוך ראש וכמ"ש במ"א) וג' כחות אלו הן בחי אברהם יצחק ויעקב.

(אפשר לומר ששלוש בחינות אלו הן חכמה, בינה ודעת; חסד, גבורה ותפארת; [ו]נצח, הוד ויסוד. ועיינו Etz Chaim, Sha'ar 26, chapter 1. ואולי זהו גם עניינן של שלוש הבחינות שיש בכל כלי — פנימי, אמצעי וחיצון — שסימנן סת"ר: סוף, תוך, ראש, כפי שנכתב במקום אחר.) ושלושת הכוחות הללו הם בחינותיהם של אברהם, יצחק ויעקב.

הערת הסבר מציעה ששלוש הבחינות מקבילות לשלוש הספירות: השכל — חכמה, בינה ודעת; המדות העיקריות — חסד, גבורה ותפארת; והמדות התחתונות — נצח, הוד ויסוד. ייתכן שהן גם השכבות הפנימיות, האמצעית והחיצונית שיש בכלי קבלי. לאחר מכן מכנה הטקסט את שלוש הכוחות על שם שלוש האבות.

כי אברהם בחינת חסד²⁹ ומים שיורדים מלמעלה הוא בחי כח ההשפעה ויצחק בחינת אש שטבעו לעלות ויעקב הוא בחינת בריח התיכון שמבריח³⁰ ומחבר ב' הכחות כאחד.

כי אברהם, בחינת חסד ומים היורדים מלמעלה, הוא בחינת כוח ההשפעה; יצחק הוא בחינת אש, שטבעה לעלות; ויעקב הוא בחינת "הבריח התיכון", העובר ומחבר את שני הכוחות כאחד.

אברהם הוא חסד, הנמשל למים היורדים מלמעלה: כוח הנתינה. יצחק הוא אש, שטבעה לעלות כלפי מעלה. יעקב הוא "הבריח התיכון" שבמשכן, שעבר בכל הקרשים מקצה לקצה וחיבר אותם: הכוח האמצעי המאחד את שני הכוחות האחרים.

קטע 3 • 51

יין משמח לבב

5 וזהו ענין ויין ישמח לבב אנוש³¹ פ"י שהיין הוא מעורר גילוי פנימית הנפש מן ההעלם לגילוי וזהו ענין "ויין ישמח לבב אנוש": פירושו של דבר הוא שהיין מעורר את גילוי הפנימיות של הנפש, מן ההעלם אל הגילוי.

כעת אפשר להבין את הפסוק "ויין ישמח לבב אנוש": היין מוציא את פנימיות הנפש מן ההסתרה אל הגילוי.

והיינו לפי שהיין טמון ונעלם בענביו ויוצא מן ההעלם ע"כ טבעו לעורר גילוי ההעלם וכל השותה יין פניו מאדימות שהוא גילוי ההעלם וזאת משום שהיין טמון ונעלם בענביו, והוא יוצא מן ההעלם; לכן טבעו לעורר את גילוי של הנעלם. כל השותה יין פניו מאדימות, וזהו גילוי של הנעלם.

השפעתו זו של היין נובעת מטבעו: הוא חבוי בתוך הענבים עד שסוחטים אותו, ולכן הוא מעורר את מה שחבוי. הסימן הנראה לכך הוא שפניו של השותה מאדימות.

והיינו כי הנפש החיונית מלובשת היא בדם והיין מעורר התגלות פנימית הדם וממילא מתגלה ג"כ פנימית הנפש החיונית המלובשת בפנימית הדם

כלומר, הנפש החיונית מלובשת בדם, והיין מעורר את גילוי פנימיות הדם; וממילא מתגלה גם פנימיות הנפש החיונית, המלובשת בפנימיות הדם.

המנגנון הוא שהנפש החיונית, המחיה את הגוף, מלובשת בדם. היין מעורר את פנימיות הדם, ויחד עמה מתגלה פנימיות הנפש החיונית המלובשת בו.

אך אם שותה יותר מדאי גובר עליו השינה שהוא מחמת ריבוי גילויי ההעלם אין הכלי יכול לקבל רוב אור גילוי פנימית:

אך אם הוא שותה יותר מדי, השינה גוברת עליו. זאת משום שריבוי הגילוי של הנעלם גדול כל כך, שהכלי אינו יכול להכיל את האור הרב של גילוי הפנימיות.

שתייה מרובה מדי מביאה לשינה, והסיבה לכך היא עודף גילוי. הכלי — יכולתו של האדם לקבל — אינו יכול להכיל אור פנימי רב כל כך כשהוא מתגלה.

קטע 4 • 611

הקרבן כלחם, והנסך כהן

6 ב ומעתה נבא לבאר הטעם שהקרבנות נק' לחם ומאכל.³² כי הנה פעולת המאכל לחבר חיות הנפש עם הגוף. והגם שבכח הנפש עצמו יש כח ההתפשטות להחיות הגוף.

2. כעת נבוא להסביר מדוע הקרבנות נקראים לחם ומזון. תפקידו של המזון הוא לחבר את חיות הנפש עם הגוף. ואף שיש בנפש עצמה כוח להתפשט ולהחיות את הגוף,

החלק השני מתחיל להשיב על השאלה הראשונה: מדוע הקרבנות נקראים לחם ומזון. תפקידו של המזון לקשור את חיות הנפש אל הגוף, אף שלנפש עצמה יש כוח להתפשט בגוף ולהחיות אותו.

אך אעפ"כ [אף על פי כן] אינו פועל פעולתו אלא ע"י הלחם וכמ"ש ולחם לבב אנוש יסעד³³ וכתוב וסעדו לבכם³⁴ עיין בפרש"י [בפירוש רש"י / בפירוש רש"י]³⁵ פ"י שהלחם סועד ומעלה את הלב לקבל החיות מן המוח

אף על פי כן, הנפש אינה פועלת את פעולתה אלא באמצעות הלחם, ככתוב: "ולחם לבב אנוש יסעד", וכן כתוב: "וסעדו לבכם" (ראו פירוש רש"י). הכוונה היא שהלחם תומך בלב ומעלה אותו, כדי שיוכל לקבל חיות מן המוח

בפועל, הנפש מחיה את הגוף רק באמצעות האכילה. הכתוב אומר שהלחם "סועד" את הלב, ורש"י על "סעדו לבכם" מציין שהלחם נקרא סמך ללב: הוא תומך בלב ומעלה אותו, כדי שיוכל לקבל חיות מן המוח.

(כי סעד הוא ענין סמך שלא יפול כמו להכין אותה ולסעדה)³⁶ (בישעיה ס"י ט') דהיינו שלא תמוט

(כי "סעד" פירושו תמיכה, כדי שהדבר לא ייפול, כמו "להכין אותה ולסעדה") (בישעיה, פרק ט'), כלומר, כדי שלא תתמוטט.

השורש סעד פירושו לתמוך בדבר כדי שלא ייפול, כפי שישעיהו משתמש בו לתיאור הכנת כס מלכות דוד ותמיכתו.

והיינו אחר שיתברר המאכל באצטומכא שהפסולת וחיצונית שבמאכל נדחה לחוץ והולך דרך הקרביים לחוץ והמוכחר שבו עולה ללב ולמוח ואז יורד חיות מן המוח ללב ולכל האברים.

וזה לאחר שהמזון מתברר בקיבה: הפסולת והחלק החיצוני שבמזון נדחים החוצה ועוברים דרך המעיין אל מחוץ לגוף, ואילו החלק המוכחר שבו עולה ללב ולמוח. אז יורדת חיות מן המוח אל הלב ואל כל האיברים.

העיכול הוא תהליך של בירור: בקיבה מופרדים הפסולת והחלק החיצוני שבמזון ונפלטם, ואילו החלק המוכחר שבו עולה ללב ולמוח. רק לאחר מכן זורמת החיות מן המוח אל הלב ואל הגוף כולו.

כך עדי"מ זה יובן למעלה דהנה כתיב ואתה מחיה את כולם³⁷ שחיות כל העולמות הוא ע"ד דוגמא חיות הנפש בגוף שיש בו בחינת פנימית וחיצונית כנ"ל והחיבור הוא ע"י בחי' לחם (וע' בסמוך)

כך אפשר להבין, בדרך משל, גם למעלה. שהרי כתוב: "ואתה מחיה את כולם". חיותם של כל העולמות היא בדוגמת חיות הנפש בגוף, שיש בה בחינת פנימיות ובחינת חיצונית, כפי שהוזכר לעיל; והחיבור נעשה באמצעות בחינת הלחם (וראו להלן בסמוך).

אותו מבנה קיים גם למעלה. הפסוק "ואתה מחיה את כולם" מלמד שה' מחיה את כל העולמות כפי שהנפש מחיה את הגוף, באמצעות פנימיות וחיצונית; החיבור בין החיות לעולמות נעשה באמצעות "לחם".

והוא ענין הקרבנות והמאכל צריך להתברר תחלה והוא ענין מ"ש וכל קרבי את שם קדשו³⁸ המו מעי לו³⁹ כו'

וזהו ענין הקרבנות. גם את המזון יש לברר תחילה, וזהו ענין הכתוב: "וכל קרבי את שם קדשו", "המו מעי לו" וכו'.

"הלחם" שלמעלה הוא הקרבנות. בדומה למזון, גם הקרבן צריך להתברר תחילה; הפסוקים "כל קרבי" ו"המו מעי לו" מובאים כדי להראות שגם במישור הרוחני יש "קרביים".

שיש מלאכים שהם בחי' עינים עיני⁴⁰ ה' ויש בבחי' אונים⁴¹ ויש בבחי' קרביים⁴² שהם המבררים כו' יש מלאכים שהם בבחינת עיניים, "עיני הוי"; יש מלאכים בבחינת אונניים; ויש בבחינת קרביים, והם המבררים וכו',

תיקוני זוהר מדבר על מלאכים שהם "עיניו" של ה', ועל אחרים שהם "אונניו". מלאכים אחרים הם ה"קרביים", ותפקידם לברר, בדומה לאיברי העיכול.

שהפסולת נדחה לחוץ שהוא בחי' השפעה חיצונית שיורד בריבוי השתלשלות עד שמצמיח כל חציר ותבואה וכמ"ש וממגד תבואת שמש⁴³ כו'

כך שהפסולת נדחית החוצה. זוהי בחינת השפעה חיצונית, היורדת בריבוי מדרגות של השתלשלות, עד שהיא מצמיחה כל חציר ותבואה, ככתוב: "וממגד תבואת שמש" וכו'.

בתהליך הברור שלמעלה, ה"פסולת" נדחית החוצה: זוהי ההשפעה החיצונית, היורדת דרך מדרגות רבות עד שהיא מצמיחה בעולם הזה עשב ותבואה. הפסוק על "ממגד תבואת שמש", שהובא קודם לעניין השפעת הכוכבים, מובא כאן שוב.

והמובחר עולה ללב שהוא בחי' כסה"כ [כסא הכבוד] שהוא רבוא רבבות מחנה מיכאל באהבה ומחנה גבריא'ל ביראה אשר בכללם נקי לב שע"י הקרבנות מן הבקר מן הצאן⁴⁴

והחלק המובחר עולה אל הלב, שהוא בחינת כיסא הכבוד — רבבות רבבות של מחנות: מחנה מיכאל באהבה ומחנה גבריא'ל ביראה, שכולם יחד נקראים "לב". כך, באמצעות הקרבנות, "מן הבקר מן הצאן",

החלק המובחר עולה אל ה"לב" שלמעלה, שהוא כיסא הכבוד: מחנות המלאכים העצומים, שמחנה מיכאל עובד באהבה ומחנה גבריא'ל ביראה, ושניהם יחד נקראים "לב". הקרבנות, "מן הבקר מן הצאן", הם שמוזינים את הלב הזה.

סועד הלב העליון להיות עולה לקבל חיות מן המוח ריח ניחוח להויה והיינו שבחי' הבהמה עולה בבחי' פני שור וכתוב והחיות נושאות את הכסא^{45, 46, 47} כו'

ניתנת תמיכה ללב העליון, כדי שיעלה לקבל חיות מן המוח: "ריח ניחוח להויה". כלומר, בחינת הבהמה עולה לבחינת פני שור, ונאמר: "והחיות נושאות את הכסא" וכו'.

באמצעות הקרבנות נתמך הלב העליון ומתרומם כדי לקבל חיות מן ה"מוח" העליון; זהו "ריח ניחוח להויה". הבהמה המוקרבת עולה אל מקורה, פני שור, אחת החיות הנושאות את הכיסא, כלשון המדרש.

(וזהו וביום שמחת לבו⁴⁸ זה בנין⁴⁹ בית המקדש. כי על בהמ"ק [בית המקדש] ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מכון לשבתך⁵⁰ מכון נגד שבתך⁵¹ זה בהמ"ק [בית המקדש] שלמעלה והוא בחינת כסא הכבוד כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער כסה"כ [כסא הכבוד] ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] שלח קס"א ב' דאקרי קדש הקדשים כו')

(וזהו פירוש "וביום שמחת לבו": "זה בנין בית המקדש". על בית המקדש אמרו חז"ל: "מכון לשבתך" — מכון כנגד מקום שביתתך; זהו בית המקדש שלמעלה, שהוא בחינת כיסא הכבוד, כמובא בעץ חיים, שער כיסא הכבוד. ועיין בזהר חלק ג, שלח, קס"א ע"ב, שהוא נקרא "קדש הקדשים" וכו',

הערת הסבר קושרת זאת לפירוש המשנה ל"יום שמחת לבו" — בניין בית המקדש. בית המקדש שלמטה מכון כנגד בית המקדש שלמעלה, שהוא כיסא הכבוד; הוזהר על פרשת שלח מכנה מקום זה "קדש הקדשים".

ותמן הוא לבא שריא⁵² כו' ועיי' הקרבן נעשה ההעלאה לקבל מבחי' חכמה עילאה ומלמעלה מעלה ועמ"ש בד"ה לבכתני אחותי)

"ושם שורה הלב" וכו'. באמצעות הקרבן נעשית העלאה, כדי לקבל מבחינת חכמה עילאה ומדרגות גבוהות ממנה עוד יותר. ועיינו כמה שנכתב במאמר המתחיל "לבכתני אחותי".

הזהר מוסיף ש"שם שורה הלב", ולכן בית המקדש הוא הלב. באמצעות הקרבן עולה הלב לקבל מחכמה עילאה ומדרגות גבוהות עוד יותר.

וזהו ענין מעשה הקרבנות בחי' העלאה ובחי' מאכל לחבר התפשטות החיות להחיות כל העולמות בבחי' ואתה מחיה כו'

וזהו ענין מעשה הקרבנות: בחינת העלאה ובחינת מאכל, המחבר את התפשטות החיות כדי להחיות את כל העולמות, בבחינת "ואתה מחיה" וכו'.

זהו סיכום ענינם של הקרבנות: הם בחינת העלאה, והם גם "מאכל" הקושר את החיות אל העולמות, כדי שיתקיים בהם "ואתה מחיה את כולם".

ובחי' הנסכים הוא בחי' המשכות וגילוי בחי' פנימית כמ"ש יאר ה' פניו אליך⁵³ כו' נסך שכר להוי"ה⁵⁴ בחינת סובב כל עלמין וזהו יין המשמח אלקים⁵⁵ כו' בחי' המשכה מלמעלה למטה

ובחינת הנסכים היא המשכה וגילוי של בחינת פנימיות, ככתוב: "יאר ה' פניו אליך" וכו'; "נסך שכר להוי"ה — בחינת סובב כל עלמין. וזהו "יין המשמח אלקים" וכו': המשכה מלמעלה למטה.

הנסכים פועלים דבר נוסף: הם ממשיכים ומגלים את הפנימיות, ככתוב בברכת הכוהנים: "יאר ה' פניו אליך"; הפנים הן בחינת הפנימיות. הנסך ניתן "להוי"ה — כאן, ברמת האור המקיף את כל העולמות — והוא "יין המשמח אלקים", המשכה מלמעלה למטה.

(הנה החילוק בין הזבח לנסכים לכאורה הוא ב' דברים. הא' כי הזבח הוא העלאה והלחם שסועד הלב היינו ג"כ שמגביהו שיקבל החיות מהמוח.

(לכאורה, ההבדל בין הזבח לנסכים הוא בשני דברים. הראשון: הזבח הוא בחינת העלאה; וגם הלחם הסועד את הלב פירושו שהוא מרים אותו, כדי שיקבל חיות מן המוח.

בהערה ארוכה זו מוגדר ההבדל בין הזבח לנסכים, שנראה כי הוא כפול. ההבדל הראשון הוא בכיוון: הזבח הוא בחינת העלאה, וגם הלחם התומך בלב עושה זאת בכך שהוא מרומם אותו אל המוח.

הבי' כי עיי' הלחם הוא כללות התחברות הנשמה בגוף שלולי הלחם היה הנשמה מסתלקת מן הגוף עד"מ ולא היה נמשך ומתגלה אפי' [אפילו] חיצוניות החיות מהנפש בגוף ועיי' הלחם הוא התחברות והתפשטות החיות מהנשמה בגוף,

השני: באמצעות הלחם נוצרת בכללות התחברות הנשמה עם הגוף. שהרי ללא הלחם הייתה הנשמה, בדרך משל, מסתלקת מן הגוף, ולא הייתה נמשכת ומתגלה בגוף אפילו החיצוניות של החיות מן הנשמה; ובאמצעות הלחם מתחברות ומתפשטות החיות מן הנשמה אל הגוף,

ההבדל השני הוא בעומק: הלחם מספק את הקשר הבסיסי בין הנשמה לגוף. בלעדיו הייתה הנשמה מסתלקת מן הגוף, ואפילו החלק החיצוני של חיותה לא היה מתגלה בו.

אך עכ"ז [עם כל זה] פנימית החיות הוא עדיין בבחי' העלם בתוך הגוף וההתגלות היא רק בחי' חיצוני והיין משמח וממשיך גילוי הפנימית כו'.

אף על פי כן, פנימיות החיות עדיין נסתרת בתוך הגוף, ורק החיצוניות מתגלה; היין משמח וממשיך את פנימיות החיות לידי גילוי וכו'.

גם כאשר הגוף מקבל חיות, פנימיות החיות נשארת נסתרת בו, ורק החיצוניות שלה מתגלה. היין הוא שמשמח ומביא את פנימיות החיות לידי גילוי.

וכך הנמשל למעלה עם היות שעיי' הקרבן נעשה והחיות נושאות את הכסא העלאת בחי' ליבא הנ"ל לקבל מבחי' מוחא.

כך גם בנמשל למעלה: אף שעל ידי הקרבן נעשה "והחיות נושאות את הכסא" — בחינת הלב, ליבא, שהזכרה לעיל עולה כדי לקבל מבחינת המוח, מוחא,

כך גם למעלה. באמצעות הקרבן מתקיים "והחיות נושאות את הכסא": הלב העליון עולה כדי לקבל מן המוח העליון.

ומזה נמשך להיות ואתה מחיה את כולם שמהלב יוצא החיות לכל האברים, עכ"ז [עם כל זה] פנימית החיות הוא עדיין בבחי' העלם והגילוי הוא רק בחינת חיצוניות, ולהיות גילוי הפנימית ממש זהו עיי' הנסכים שהן בחי' המשכה וגם גילוי הפנימית כו'.

ומכך נמשך "ואתה מחיה את כולם" — מן הלב יוצאת החיות אל כל האיברים. אף על פי כן, פנימיות החיות עדיין נסתרת, ורק החיצוניות מתגלה. גילוי פנימיות החיות ממש נעשה באמצעות הנסכים, שהם בחינת המשכה וגם גילוי של פנימיות החיות וכו'.

מן העלייה הזאת נמשכת בחינת "ואתה מחיה את כולם": החיות יוצאת מן הלב אל כל האיברים, אך מתגלה רק החיצוניות שלה. גילוי ממשי של פנימיות החיות נעשה באמצעות הנסכים, שממשיכים אותה וגם מגלים אותה.

אך אפשר לומר עוד עפמ"ש [על פי מה שכתוב] בע"ח [בעץ חיים] של"ט [שער ל"ט] דרוש ה' ולפעמים התחתון עולה ג"כ ב' בחי' כי לוקח גם פנימית של העליון ואז הוא ממש כמוהו כו' ע"ש.

אך אפשר לומר עוד, על פי הכתוב בעץ חיים, שער ל"ט, דרוש ה': "ולפעמים התחתון עולה גם שתי בחינות, כי הוא מקבל גם את פנימיות העליון, ואז הוא ממש כמוהו" וכו'; עיין שם.

בהגהה מובאת אפשרות נוספת על פי עץ חיים: לפעמים הדרגה התחתונה עולה עד כדי כך שהיא מקבלת גם את פנימיות הדרגה העליונה, ואז היא ממש כמותה.

ומה שנתי [שנתבאר] למעלה בשם הע"ח [העץ חיים] שפנימית העליון אינו יורד למטה לתחתון, אינו יורד דווקא אבל בבחי' עליי [עלייה] התחתון לפעמים עולה כ"כ [כל כך] עד שלוקח גם פנימי [פנימיות / פנימית] העליון כו' ועמ"ש סד"ה שובה ישראל.

ומה שהתבאר לעיל בשם עץ חיים, שפנימיות העליון אינה יורדת למטה אל התחתון, הכוונה היא שאינה יורדת דווקא; אבל מבחינת עליית התחתון, לפעמים הוא עולה כל כך עד שהוא מקבל גם את פנימיות העליון וכו'. ועיין מה שכתוב בסוף המאמר המתחיל "שובה ישראל".

הדברים מסייגים את הכלל שהובא קודם בשם עץ חיים. פנימיות הדרגה העליונה אינה יורדת אל הדרגה התחתונה, אך לפעמים התחתונה עולה כל כך עד שהיא מגיעה אליה; בהקשר זה מובא המאמר "שובה ישראל".

וא"כ לפי [לפי זה] אפשר לומר שגם ע"י הזבח וההעלאה שהוא ענין והחיות נושאות את הכסא ויכול להיות ג"כ העליה כ"כ [כל כך] לפעמים עד שלוקח גם פנימית העליון.

ואם כן, לפי זה אפשר לומר שגם באמצעות הזבח וההעלאה, שענינם "והחיות נושאות את הכסא", יכולה לפעמים להיות עלייה גדולה כל כך, עד שהתחתון מקבל גם את פנימיות העליון.

לפי זה, גם הזבח והעלייה שבבחינת "והחיות נושאות את הכסא" עשויים לפעמים להגיע עד לפנימיות הדרגה העליונה.

אך עכ"ז [עם כל זה] הוא רק דרך עלייה מלמטה למעלה אבל להיות גילוי פנימית העליון למטה ממש זהו ע"י הנסכים. וזהו ענין יין המשמח אלקים שמשמח את ההעלם וההסתר הנמשך משם אלקים שלא יעלים ויסתיר שיהי [שיהיה] גילוי הפנימית למטה)

אף על פי כן, הדבר נעשה רק בדרך של עלייה מלמטה למעלה. אבל גילוי פנימיות העליון למטה ממש נעשה באמצעות הנסכים. וזהו ענין "יין המשמח אלקים": היין משמח את ההעלם וההסתר הנמשכים משם אלקים, כדי שלא יעלים ויסתיר, וכך תהיה פנימיות החיות גלויה למטה.)

אף על פי כן, כך מגיעים אל פנימיות העליון רק באמצעות עלייה. הורדת פנימיות העליון אל העולם התחתון עצמו נעשית באמצעות הנסכים: "יין המשמח אלקים" פירושו שהיין משמח את בחינת אלקים, מקור ההעלם וההסתר, כדי שזו לא תסתיר עוד, ופנימיות החיות תתגלה למטה.

(ועי' בזח"א [בזהר חלק א] פי' נח דף ע' [עיי' תחלת ע"ב ועי' בזח"ג [בזהר חלק ג] ויקרא דף ד' ע"א ע"פ שתו ושכרו דודים^{56,57} ודי"ז ב' ויחי דף רמ"ח א').

(ועיי' בזהר, חלק א, פרשת נח, דף ע', בתחילת ע"ב; וכן בזהר, חלק ג, ויקרא, דף ד' ע"א, על הפסוק "שתו ושכרו דודים"; ודף ז' ע"ב; ויחי, דף רמ"ח ע"א.)

ההגהה מציינת מקומות בזהר שבהם נדון הענין, ובהם הזוהר על ויקרא, על הפסוק "שתו ושכרו דודים".

ולכן לכל קרבן היה נסכים כי עיקר ההעלאה הוא בשביל ההמשכה שאחר כך:

לכן לכל קרבן היו נסכים, שכן עיקר ההעלאה הוא כדי להביא להמשכה שבאה לאחר מכן.

הטקסט העיקרי מסכם: לכל קרבן נלוו נסכים, מפני שהעלאת הקרבן נועדה להביא להמשכה שבאה לאחר מכן.

קטע 5 • 71

מנחה, נסכים ותפילין; חלוקת המים

7 וזהו שאמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] כל הקורא ק"ש [קריאת שמע] בלא תפילין כאלו הקריב עולה בלא

מנחה וזבח בלא נסכים⁵⁸ שאין קרבנו כלום שלא המשיך כלום בלא מנחה ונסכים

וזהו שאמרו חז"ל: "כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין כאילו הקריב עולה בלא מנחה וזבח בלא נסכים" — קרבנו אינו כלום, שכן בלי מנחה ונסכים לא המשיך דבר.

כעת מוסבר המאמר התלמודי שהובא בתחילה. קרבן שמובא בלי מנחה ונסכים "אינו כלום", משום שבלעדיהם לא נמשכת מלמעלה שום השפעה; הקרבן פועל רק עליה.

(ולכאורה מגמרא זו יש קצת קושיא על הרמב"ם [הרבי משה בן מימון] והרע"ב [והרבינו עובדיה מברטנורא] שכי

[שכתב] בפ"י המשניות פ"ד דמנחות מ"ב דאין הלכה כר"ש [כרבי שמעון] דאמר אם היה להם פרים מרובים

(לכאורה, מסוגיה זו יש קושי מסוים על הרמב"ם ועל רבי עובדיה מברטנורא, שכתבו בפירוש המשניות, פרק ד' ממנחות, משנה ב', שאין הלכה כרבי שמעון, שאמר: "אם היו להם פרים רבים

בהערת אגב מובא קושי הלכתי. המשנה במנחות מביאה את דעת רבי שמעון, שאם יש פרים רבים אך אין להם נסכים, יש להביא פר אחד עם נסכיו ולא להקריב את כולם בלא נסכים. הרמב"ם והברטנורא פוסקים שלא כמותו, אך דברי הגמרא נראים כתומכים בדעתו.

ולא⁵⁹ היי [היה] להם נסכים יביאו פר אחד ונסכיו ואל יקריבו כולן בלא נסכים מיהו לפמ"ש [לפי מה שכתוב] בספר ושב הכהן במנחות⁶⁰ שם יתיישב זה וע"ש שדחה דברי התו"ט [התוספות יום טוב].

ולא היו להם נסכים, יביאו פר אחד ונסכיו, ואל יקריבו את כולם בלא נסכים". אולם לפי מה שכתוב בספר ושב הכהן על מנחות שם, הקושי יתיישב; עיינו שם, שם נדחים דברי התוספות יום טוב.

דברי רבי שמעון מבטאים את הרעיון שקרבן ללא נסכים חסר. הערת קה"ת מסבירה שהספר שאליו הכוונה הוא שאלת הכהנים תורה, מאת מחבר ושב הכהן, ושם מתיישב הקושי ונדחה הסברו של התוספות יום טוב.

וענין מנחה ונסכים הוא בחי' המשכת חב"ד [חכמה בינה ודעת] למטה כו'. כי שמן הוא בחי' חכמה⁶¹ שמן שצף ע"ג [על גבי] יין

ענין המנחה והנסכים הוא בחינת המשכת חכמה, בינה ודעת למטה וכו'. השמן הוא בחינת חכמה, שהרי השמן צף על פני היין;

המנחה והנסכים יחד ממשיכים למטה את חכמה, בינה ודעת — כוחות השכל. השמן, המעורב במנחה, הוא בחינת חכמה; העובדה שהוא צף על פני היין מבטאת את עמידת החכמה מעל הבינה, שהיין מייצג.

וגם שהרי מכל דבר מוציאים שמן⁶² ואפי' מאבנים (והוא הנקרא אָלִים) והיינו לפי שכולם בחכמה עשית כו'.

וכן, הרי מפיקים שמן מכל דבר, ואפילו מאבנים (והוא נקרא אָלִים). הטעם לכך הוא ש"כולם בחכמה עשית" וכו'.

אפשר להפיק שמן מכל דבר, אפילו מאבנים, משום ש"כולם בחכמה עשית": החכמה מלוכדת בכול הדברים, והשמן הוא נוכחותה בכל אחד מהם.

ע"כ נמצא בכל דבר בחי' שמן שהוא בחי' חכמה והסולת שבמנחות הוא בחי' דעת כמארז"ל [כמאמר רבותינו וזכרונם לברכה] אין התינוק⁶³ יודע לקרות כו'

נמצא אפוא שבכל דבר יש בחינת שמן, שהיא בחינת חכמה. והסולת שבמנחות היא בחינת דעת, כפי שאמרו חז"ל: "אין התינוק יודע לקרות" וכו';

הסולת שבמנחה היא בחינת דעת. חז"ל לימדו שתינוק אינו יודע לקרוא "אבא" ו"אמא" עד שיטעם דגן; כלומר, הדעת באה באמצעות הדגן.

וכן אמרו עץ הדעת חטה היתה⁶⁴ והנסכים שהם יין הוא בחי' בינה הרי שמנחות ונסכים הוא בחי' המשכת חב"ד [חכמה בינה ודעת] למטה ובלעדן לא המשיך כלום למטה

וכן אמרו: "עץ הדעת חיטה הייתה". והנסכים, שהם יין, הם בחינת בינה. נמצא שהמנחות והנסכים הם בחינת המשכת חכמה, בינה ודעת למטה, ובלעדיהם לא המשיך דבר למטה.

חז"ל אמרו גם שעץ הדעת היה חיטה, ובכך קישרו שוב בין הדגן לדעת. היין שבנסכים הוא בחינת בינה, ולכן המנחה והנסכים יחד ממשיכים למטה את שלושת כוחות השכל; בלעדיהם לא נמשכת למטה שום השפעה.

(ומבואר למעלה דחב"ד [דחכמה בינה ודעת] היינו בחי' פנימית וא"כ המשכת חב"ד [חכמה בינה ודעת] למטה זהו ענין גילוי הפנימית למטה), וכך ענין ק"ש [קריאת שמע] בלא תפילין

(וכפי שהתבאר לעיל, חכמה, בינה ודעת הן בחינת הפנימיות; אם כן, המשכת חכמה, בינה ודעת למטה היא גילוי הפנימיות למטה). וזהו גם ענין קריאת שמע בלא תפילין.

בהערת אגב נזכר שהשכל הוא הפנימיות, ולכן המשכת חכמה, בינה ודעת למטה פירושה גילוי הפנימיות למטה. באותו אופן מוסברת קריאת שמע בלא תפילין.

כי ק"ש [קריאת שמע] הוא התבוננות בהוי' אחד⁶⁵ כלות הנפש בבחי' העלאה ותפילין המשכת אחד על הקלף גשמי ובלא תפילין שלא המשיך כלום כ"א ההעלאה כאלו הקריב עולה בלא מנחה כו' ודי"ל [ודי למבין].

קריאת שמע היא התבוננות בכך שהוי' אחד, עד שהנפש נכספת לכלות את עצמה באלקות — בחינת עלייה; ואילו התפילין ממשיכות את בחינת "אחד" על קלף גשמי. כשאין מניחים תפילין, לא נמשכת למטה כלום, ורק יש עלייה — כמו מי שמקריב עולה בלי מנחה וכו'. ודי"ל.

אמירת קריאת שמע פירושה להתבונן בכך שהוי' אחד, עד שהנפש נכספת לכלות את עצמה באלקות — תנועה של עלייה. התפילין ממשיכות את אותה בחינת "אחד" על קלף גשמי; לכן קריאת שמע בלי תפילין היא עלייה שאין עמה המשכה, כמו קרבן בלי מנחה.

וענין הניסוך שהיו מנסכים בשיתין ויורד לתהום הוא ע"פ מ"ש⁶⁶ יהי רקיע בתוך המים⁶⁷ ויהי מבדיל בין מים למים כו'

ענין הניסוך, שהיו מנסכים בשיתין והמים היו יורדים לתהום, הוא על פי הכתוב: "יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים" וכו',

כעת מתייחסים לשאלה השנייה — מדוע הניסוך יורד לתהום — באמצעות היום השני לבריאה, שבו הבדיל הרקיע בין המים העליונים למים התחתונים.

בין מים עליונים למים תחתונים כו' שתחלה היו מים במים שהיו בחי' מים רוחניים ולא גשמיים (ועיין באלשיך פ' בראשית ע"פ והארץ היתה תהו כו')

"בין מים עליונים למים תחתונים" וכו'. בתחילה היו "מים בתוך מים", שהיו מים רוחניים ולא גשמיים (ועיין באלשיך, פרשת בראשית, על הפסוק "והארץ היתה תהו" וכו');

לפני ההבדלה היו "מים בתוך מים" — מים רוחניים ולא גשמיים. כאן מובאים גם דברי האלשיך על הפסוק "והארץ היתה תהו".

שהרי כתיב ורוח אלהים מרחפת על פני המים ועיין בבראשית ס"ב ב' ⁶⁸ ור"פ תזריע ^{70, 69}

שהרי כתוב: "ורוח אלקים מרחפת על פני המים" (ועיינו במדרש רבה על בראשית, בסוף פרק ב', ובראש פרשת תזריע),

הפסוק "ורוח אלקים מרחפת על פני המים" מובא כדי להראות שהמים הללו עדיין לא היו מים גשמיים. מצוין כאן גם מדרש רבה על הפסוק.

אלא בחי' מים רוחניים שהוא בחי' חכמה ⁷¹ וכנודע בענין אור מים רקיע ⁷² וכן המים אין להם גוון כלל כו' ומקוה מטהר את הטמאים ⁷³ כו'

אלא היו אלה מים רוחניים, שהם בחינת חכמה, כידוע בענין אור, מים, רקיע. גם למים אין גוון כלל וכו', ו"מקוה מטהר את הטמאים" וכו'.

המים הרוחניים הללו הם בחינת חכמה, כמבואר בסדר הידוע "אור, מים, רקיע". היעדר גוון עצמי במים, וכן כוחם לטהר במקוה, מובאים כסימנים לכך.

וביום שני שהבדיל בין מים למים אז מים עליונים נעשו רוחניים יותר משהיו קודם ההבדלה ומים תחתונים נתגשמו להיות מים גשמיים כמשל חבית של יין ⁷⁴ כשהיא מעורבת עם השמרים אין היין צלול והשמרים אינם גסים כ"כ [כל כך].

ביום השני, כשהבדיל בין מים למים, נעשו המים העליונים רוחניים יותר משהיו לפני ההבדלה, והמים התחתונים התגשמו ונעשו מים גשמיים. הדבר דומה לחבית יין המעורב בשמרים: כשהיין מעורב בהם, הוא אינו צלול והשמרים אינם גסים כל כך.

ביום השני גרמה ההבדלה לכך שהמים העליונים נעשו רוחניים יותר, ואילו המים התחתונים נעשו גשמיים. המשל הוא חבית יין המעורב בשמרים: כל עוד הם מעורבים, היין עכור והשמרים אינם גסים כל כך.

אבל כשהשמרים נופלים למטה אז היין נעשה צלול והשמרים נעשים גסים מאד כך קודם ההבדלה היו מים במים ואחר ההבדלה מים העליונים נתעלו ברוחני ^{75, 76} [ברוחניים] ומים התחתונים נתגשמו.

אבל כשהשמרים שוקעים למטה, היין נעשה צלול והשמרים נעשים גסים מאד. כך גם לפני ההבדלה היו מים בתוך מים, ואחריה התעלו המים העליונים ברוחניות והמים התחתונים התגשמו.

כשהשמרים שוקעים למטה, היין נעשה צלול והשמרים נעשים גסים. כך גם ההבדלה גרמה למים העליונים להיעשות רוחניים יותר, ולמים התחתונים — גסים יותר משהיו קודם.

קטע 6 • 81

עד התהום

8 וביום הג' נאמר יקוו המים⁷⁷ מתחת השמים אל מקום אחד הוא התהום שנתרחקו עוד יותר

וביום השלישי נאמר: "ייקוו המים שמתחת לשמים אל מקום אחד" – כלומר, אל התהום, שכן הם התרחקו עוד יותר.

ביום השלישי נאספו המים התחתונים למקום אחד, אל התהום, והתרחקו עוד יותר מן המים העליונים.

כמאמר גער בהן הקב"ה⁷⁸ שהוא בחי' גבורות ודינים יותר וצריכים בירור והוא ע"י נביעתן מתחת לארץ מלמטה למעלה מתמתקין (עמ"ש בפ' תולדות ע"פ ויחפ רו עבדי יצחק⁷⁹ ובפ' חקת ע"פ עלי באר⁸⁰ כו')

כמאמר: "גער בהם הקב"ה". זו בחינה של גבורה ודינים במידה רבה יותר, ולכן הם זקוקים לבירור. הדבר נעשה על ידי נביעתם מתחת לארץ, מלמטה למעלה; כך הם נמתקים [ראו מה שנכתב בפרשת תולדות על [הפסוק] "ויחפרו עבדי יצחק", ובפרשת חוקת על [הפסוק] "עלי באר" וכו'].

חז"ל מתארים את ה' כמי ש"גער" במים; הערת קה"ת מפנה לרש"י על היום השני לבריאה בעניין זה. גערה מבטאת גבורה ודינים, ולכן המים הללו זקוקים לבירור. הם נמתקים כשהם נובעים מתחת לארץ ועולים מלמטה למעלה, כפי שאירע בבארות שחפרו עבדי יצחק ובשירה "עלי באר".

וכן לנדה וזבה טהרתן במים חיים⁸¹ דוקא וכן אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] מעין מטהר⁸² בכל שהוא⁸³ (ועיין ע"פ ויקחו אליך פרה).⁸⁴

כך גם טהרתה של נידה ושל זבה היא דווקא במים חיים. וכן אמרו חז"ל: "מעין מטהר בכל שהוא" (וראו על [הפסוק] "ויקחו אליך פרה").

למים העולים מלמטה יש כוח מיוחד לטהר: כאן נאמר שהטהרה דורשת מים חיים, והמשנה קובעת שמעין מטהר בכל כמות. הערת קה"ת מציינת שהאמירה על הנידה והזבה טעונה עיון, שכן התלמוד מחמיר בעניין זה עם הזב יותר מאשר עם הזבה, ומונה כמה דרכים ליישב את הדברים ואת דיוני הרבי בשאלה.

וזהו ענין הנסכים שהיו מנסכים יין ויורד לתהום פי' שע"י גילוי בחי' פנימית יורד ההמשכה גם למטה מטה ונותן בהם כח להיות יכולים גם הם לעלות בקדש. וזהו בקדש הסך נסך⁸⁵ כו'.

וזה ענין הנסכים: היו מנסכים יין, והוא היה יורד לתהום. כלומר, על ידי גילוי בחינת פנימיות, ההמשכה יורדת גם למטה מאוד, ונותנת למים כוח שגם הם יוכלו לעלות אל הקדושה. וזהו "בקדש הסך נסך" וכו'.

זהו פירוש ירידת הנסכים לתהום: באמצעות גילוי פנימיות מגיע השפע האלוקי גם למקומות הנמוכים ביותר, ונותן להם כוח לעלות אל הקדושה. זהו "בקדש הסך נסך".

קטע 7 • 91-10

מדוע יין, כמה, ומהו היקב

9 והניסוך הוא בייין דוקא לפי שאין הגבורות נמתקות⁸⁶ אלא בשרשן שהוא בחינת בינה דמינה דינין מתערין^{87,88} כו'.

הניסוך נעשה דווקא בייין, משום שהגבורות נמתקות רק בשורשן, שהוא בחינת בינה, "שממנה הדינים מתעוררים" וכו'.

היין הוא דווקא הנסך, משום שאפשר להמתיק את הגבורות רק בשורשן, ושורשן הוא בינה, "שממנה הדינים מתעוררים". כפי שהוסבר לעיל, היין הוא בחינת בינה.

והטעם שיש חילוק בנסכים בין פר לאיל כו' כמ"ש חצי ההין⁸⁹ יהיה לפר ושלישית ההין לאיל כו'.

והטעם להבדל שבין הנסכים של פר ושל איל וכו', כמו שכתוב: "חצי ההין יהיה לפר ושלישית ההין לאיל" וכו':

התורה קובעת כמויות שונות של יין לקרבנות שונים: חצי הין לפר, שלישית ההין לאיל ורביעית ההין לכבש. המאמר מסביר כעת את הטעם לכך.

היינו לפי שהמשכה הוא לפי ערך ההעלאה שהעלאת הפר הוא עליית עצמיות פני שור יורד המשכה מלמעלה ג"כ ביותר ריבוי חצי ההין

הוא שהמשכה היא לפי ערך ההעלאה. מכיוון שהעלאת הפר היא העלאת עצם פני השור, גם המשכה מלמעלה יורדת בריבוי גדול יותר — חצי ההין,

המשכה תואמת את ההעלאה. הפר הוא עצם בחינת "פני שור" שבמרכבה, ולכן ההעלאה שלו היא הגדולה ביותר, וגם השפע שנמשך כנגדו הוא הגדול ביותר: חצי הין.

ויוכל להעלות יותר מדרגות התחתונים ודינים הקשים משא"כ האיל והכבש שאינן עצם פני שור גם המשכתו אינו כ"א שלישית ההין או רביעית כו'.

ועל כן היא יכולה להעלות מדרגות רבות יותר מן התחתונים ואת הדינים הקשים. אבל האיל והכבש אינם עצם פני השור, ולכן גם המשכה שלהם היא רק שלישית ההין או רביעית ההין וכו'.

השפע הגדול יותר יכול להעלות מדרגות רבות יותר מן התחתונים ואת הדינים הקשים. האיל והכבש אינם עצם פני השור, ולכן נסכייהם קטנים יותר.

(ועיין מענין רביעית ההין בזח"ג [בזהר חלק ג] **פי שלח קס"ב ב'**.^{90, 91} **בלק דף ר"ד**^{92, 93} **א' ע"פ ומספר את רובע ישראל**.⁹⁴ **ומענין חצי ההין ברע"מ** [ברע"א מהימנא] **ר"פ**⁹⁵ **תשא דקפ"ז ע"ב**⁹⁶ **ועיין בפע"ח** [בפרי עץ חיים] **שער כ"א פ"ו בענין פי דודי**).

(ועיינו בעניין רביעית ההין בזוהר חלק ג, פרשת שלח, קס"ב ע"ב; בלק, דף ר"ד ע"א, על הפסוק "ומספר את רובע ישראל". ובעניין חצי ההין ברע"א מהימנא, תחילת פרשת [כי] תשא, דף קפ"ז ע"ב; ועיינו בפרי עץ חיים, שער כ"א, פרק ו, בעניין פירוש "דודי").

בהערה מובאות הפניות בזוהר העוסקות ברביעית ההין ובחצי ההין. כפי שמוסבר בהערות קה"ת על פי אור התורה, רביעית ההין קשורה ליוסף וליסוד, שיכול להעביר רק רבע ממה שיש למשפיע; וחצי ההין קשור לאות ו', המתווכת בין ה"א העליונה לה"א התחתונה.

וזהו שאמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] **והשתייה כדת**⁹⁷ **של תורה אכילה מרובה משתייה**⁹⁸ **פי שהעלאה הוא ברבוי יותר מן ההמשכה וכמארז"ל** [וכמאמר רבתינו זכרונם לברכה] **אין טפה**⁹⁹ **יורד מלמעלה אלא א"כ טפיים עולים כנגדו**^{100, 101} **כו'.**

וזהו שאמרו חז"ל: "והשתייה כדת של תורה" — אכילה מרובה משתייה. כלומר, ההעלאה מרובה מן ההמשכה; וכמאמר חז"ל: "אין טפה יורדת מלמעלה אלא אם כן טפיים עולים כנגדה" וכו'.

חז"ל אומרים שדרכה של תורה היא "אכילה מרובה משתייה", והמאמר מפרש זאת כך שהעלאה מרובה מן ההמשכה. בדומה לכך, אין טפה יורדת מלמעלה אלא אם כן שתי טיפות עולות כנגדה מלמטה.

וד"ל [ודי למבין] **ובגמרא** (ספ"ד [סוף פרק דין] דסוכה דמ"ט ע"א) **ע"פ וגם יקב חצב בו**¹⁰² **אלו השיתין**¹⁰³ **ובמא"א** [ובמאורי אור] **אות יו"ד**¹⁰⁴ **סעיף כ"ג דפי יקב יחוד שמות הוי' אלקים שהוא גימטריא יקב**

ודי למבין. ובגמרא (סוף פרק ד בסוכה, דף מ"ט ע"א), על הפסוק "וגם יקב חצב בו", נאמר: "אלו השיתין". ובמאורי אור, אות יו"ד, סעיף כ"ג, נאמר ש"יקב" פירושו יחוד שמות הוי' ואלקים, שגימטרייה שלהם היא "יקב".

הגמרא דורשת את הפסוק "חצב יקב" בשירת הכרם של ישעיהו, ומפרשת שהכוונה לשיתין שמתחת למזבח. במאורי אור מוסבר עוד ש"יקב" (112) שווה בגימטרייה לשם הוי' (26) ולשם אלקים (86) יחד: היחוד של שני השמות.

והיינו כי הרקיע המבדיל בין מים למים הוא שם אלקים ע"ד כי שמש ומגן¹⁰⁵ **כו'.**
כלומר, הרקיע המבדיל בין מים למים הוא שם אלקים, על דרך "כי שמש ומגן" וכו'.

הרקיע המבדיל בין המים העליונים לתחתונים הוא שם אלקים, המעלים ומצמצם. הפסוק "כי שמש ומגן הוי' אלקים" מובא בהקשר זה: שם אלקים הוא המגן המסתיר את שמש הוי'.

ובנסכים כתיב הסך נסך שכר להי¹⁰⁶ שממשיכים גילוי שם הוי' שהוא הפנימית להיות משמח שם אלקים כנ"ל וזהו ע"י יחוד השמות

ובענין הנסכים נאמר: "הַסֶּךָ נֶסֶךְ שֶׁכָּר לַה'": ממשיכים גילוי של שם הוי', שהוא הפנימיות, כדי לשמח את שם אלקים, כפי שנתבאר לעיל. והדבר נעשה באמצעות ייחוד השמות,

הנסך נשפך "להוי'": הוא ממשיך את גילוי שם הוי', הפנימיות, כדי שישמח את שם אלקים. זהו ייחוד השמות.

דהיינו המשכת שם הוי' בשם אלקים והמשכה זו נמשך גם בבחינת מים תחתונים שמתחת לרקיע כו' וזהו וגם יקב חצב בו.

כלומר, המשכת שם הוי' אל שם אלקים; והמשכה זו מגיעה גם לבחינת המים התחתונים שמתחת לרקיע וכו'. וזהו "וגם יקב חצב בו".

באמצעות ייחוד זה נמשך שם הוי' אל שם אלקים, והשפע מגיע גם למים התחתונים שמתחת לרקיע, עד לתהום. לכן השיתין שמתחת למזבח נקראים "יקב" — על שם ייחוד השמות.

10 ועיין עוד מענין יקב¹⁰⁷ בזח"א [בזהר חלק א] ס"פ לך לך דצ"ו ע"ב. וברע"מ [וברע"א מהימנא] פ' משפטים

דקט"ז סע"א [סוף עמוד א] פ"י יקב יחוד קדושה ברכה¹⁰⁸ וע"ש דק"ט ע"א¹⁰⁹ ובפ' פקודי דרס"ב ע"א¹¹⁰

ועמ"ש מזה סד"ה ואתה מרכבות קדש:^{111, 112}

ועיינו עוד בענין יקב בזהר, חלק א, בסוף פרשת לך לך, דף צו ע"ב. וברע"א מהימנא, פרשת משפטים, דף קטז ע"א, מבואר שיקב הוא [ראשי התיבות של] יחוד, קדושה וברכה; ועיינו שם, דף קיט ע"א, ובפרשת פקודי, דף רסב ע"א. ועיינו גם במה שנכתב על כך בסוף המאמר המתחיל "ואתה מרכבות קודש".

הערת הסיום מביאה מקורות נוספים בענין יקב, הגת, שהגמרא מזהה עם השיתין שמתחת למזבח. בסוף פרשת לך לך הזהר דורש את הפסוק "וגם יקב חצב בו" כ"שער הצדק", וברע"א מהימנא על פרשת משפטים המילה יקב נדרשת כראשי התיבות של יחוד, קדושה וברכה — שלושת העניינים שגם המקורות האחרים שהוזכרו עוסקים בהם. לאחר מכן מפנה הטקסט את הקורא לסוף המאמר של אדמו"ר הזקן "ואתה מרכבות קודש", שם מוסברים שלושת העניינים הללו כמדרגות של המשכה.

בעבודה

התבוננות המעלה את הנפש אל ה', כבאמרת שמע "הוי אחד", עד שהנפש משתוקקת לכלות אליו, היא העלאה; היא נעשית שלמה רק כשהיא נמשכת למטה במצווה גשמית, כפי שהתפילין מורידים את ה"אחד" הזה אל הקלף. בלעדי זאת היא כמו קרבן ללא נסכים: לא נמשכת למטה כלום. ההעלאה היא למען ההמשכה שבאה אחריה, וההמשכה נמדדת לפי ההעלאה שקדמה לה.

שאלות לשיחה

1. מדוע התורה מכנה את הקרבנות "לחמו של מזבח", וכיצד הלחם המסייע ללב מסביר את פעולתו של הקרבן למעלה?
2. מה ההבדל בין פנימיות לחיצונית של דבר, ומדוע רק החיצונית של מדרגה עליונה יורדת אל התחתונה?
3. מדוע הנסכים צריכים להיות יין, וכיצד העובדה שהיין טמון בענב מסבירה את כוחו לגלות?
4. כיצד קריאת שמע ללא תפילין דומה לקרבן ללא נסכים, ומה מלמד הדבר על התבוננות ומצוות?
5. מדוע הנסכים יורדים אל התהום, ומדוע שיעור היין גדול יותר בפר מאשר באיל או בטלה?

הערות

פסקה 1

1 הדין הוא ששלמים הנאכלים ביום השלישי אינם מתקבלים. הכפלת הפועל היא נקודת המוצא לדברי חז"ל על שני סוגי אכילה.

Leviticus 7:18 ויקרא ז:י"ח

וְאִם הָאֵחָל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר־זֶבַח שְׁלָמִיו בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יִרְצֶה הַמִּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יִחָשֵׁב לוֹ פְּגוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֵחָלָת מִמֶּנּוּ עוֹנָה תִּשָּׂא:

And if any of the flesh of the sacrifice of his peace-offerings be at all eaten on the third day, it shall not be accepted, neither shall it be imputed unto him that offereth it; it shall be an abhorred thing, and the soul that eateth of it shall bear his iniquity.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

2 התלמוד דורש את הכפלת המילה "יֵאָכֵל" כרמז לשתי אכילות: אכילת האדם ואכילת המזבח. המאמר לומד מכך שגם אכילת הקרבן על ידי המזבח נקראת "אכילה".

Zevachim 13b:3 זבחים י"ג ב:ג'

וְהַתֵּנָן: יָכוֹל לֹא תִהְיֶה מַחֲשָׁבָה מוּעָלָת אֶלָּא בְּאֲכִילַת בָּשָׂר, מִנֵּין לְרֵבּוֹת שְׂפִיכַת שִׁירִים וְהַקְטַרְת אִמּוּרִים? תִּלְמוּד לומר: "וְאִם הָאֵחָל יֵאָכֵל" – בְּשֵׁתִי אֲכִילוֹת הַכְּתוּב מְדַבֵּר: אֶחָת אֲכִילַת אָדָם, וְאֶחָת אֲכִילַת מִזְבֵּחַ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

3 גם כאן מופיעה אותה דרשה על שתי האכילות, שאחת מהן היא אכילת המזבח, כפי שמציין הציטוט שבטקסט.

Zevachim 28b:10 זבחים כ"ח ב:י'

אֶלָּא אָמַר רַבָּא: כּוּלְהוּ מִקְרָא אֲרִיכָא אֲתִיין; דְּכַתִּיב: "הָאֵחָל יֵאָכֵל" – בְּשֵׁתִי אֲכִילוֹת הַכְּתוּב מְדַבֵּר, אֶחָד אֲכִילַת אָדָם וְאֶחָד אֲכִילַת מִזְבֵּחַ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

4 על חלקי השלמים שנשרפים על המזבח אומרת התורה שהם "לחם אשה להוי". המאמר מביא את הפסוק כדי להראות שהקרבנות נקראים מאכל.

Leviticus 3:11 ויקרא ג:י"א

וְהַקְטִירוּ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחַ לָחֶם אֲשֶׁה לַהֲוָיָה

And the priest shall make it smoke upon the altar; it is the food of the offering made by fire unto the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 ה' מכנה את הקרבנות התמידיים "לחמי לאשי". זהו הפסוק השני לכך שהקרבנות נקראים לחם.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב'

צו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קִרְבְּנֵי לֶחְמִי לְאִשֵּׁי רֵיחַ נִיחֻחַי תִּשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְּמוֹעָדוֹ:

Command the children of Israel, and say unto them: My food which is presented unto Me for offerings made by fire, of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me in its due season.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 התלמוד מלמד שהשיתין, התעלות שמתחת למזבח שאלהן זרמו הנסכים,

חלולים ויורדים עד התהום. זו התנועה כלפי מטה שעליה שואל המאמר.

Sukkah 49a:2 סוכה מ"ט א:ב'

אָמַר רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שִׁיתִין, מִשְׁשֶׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית נִבְרָאוּ, שְׁנָאָמַר: "חֲמוּקֵי יִרְכִיךְ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֶׂה יְדֵי אָמֵן". "חֲמוּקֵי יִרְכִיךָ" – אֵלּוּ הַשִּׁיתִין. "כְּמוֹ חֲלָאִים" – שְׁמַחֲלָלִין וְיוֹרְדִין עַד הַתְּהוֹם. "מַעֲשֶׂה יְדֵי אָמֵן" – זֶה מַעֲשֶׂה יְדֵי אוֹמְנוֹתָיו שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. תֵּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: "בְּרֵאשִׁית", אֵל תִּיקְרִי "בְּרֵאשִׁית", אֶלָּא "בְּרֵא שִׁית".

Rabbah b. Bar Hana said in the name of R. Yohanan: The pits were created during the six days of creation, for it is said, "The roundings of your thighs are like the links of a chain the work of the hands of a skilled workman" (Song of Songs 7:2): "The rounding of your thighs" refers to the pits; implies that they are "like the links of a chain and descend to the abyss; "the work of (מחוללים) carved out ... the hands of a skilled workman" means that they

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

7 התלמוד אומר שקריאת שמע בלי תפילין דומה להקרבנות עולה בלי מנחה ולזבח בלי נסכים. המאמר לומד מכך שחסר דבר מה בקרבן ללא נסכיו.

Berakhot 14b:24 ברכות י"ד ב:כ"ד

אָמַר עוּלָא: כָּל הַקּוּרָא קְרִיאת שְׁמַע בְּלֹא תְּפִילִין, כְּאִילוּ מַעִיד עֲדוֹת שְׁקָר בְּעֵצָמוֹ. אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אֲבָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: כְּאִילוּ הַקְרִיב עוּלָה בְּלֹא מִנְחָה, וְזָבַח בְּלֹא נְסִיכִים.

Ulla said : Whoever reads the Shema' without Tefillin is as' though he spoke false testimony against himself. R. Hiyya b. Abba said in the name of R. Johanan : It is as though he had offered a burnt-offering without a meal-offering (cf. Num. xxviii. 5) and a sacrifice without drink-offerings (ibid. v. 14).

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

8 "ויין ישמח לבב אנוש". המאמר מסביר ששמחה זו היא גילוי של מה שהיה נסתר.

Psalms 104:15 תהילים ק"ד:ט"ו

וַיֵּין יִשְׁמַח לִבְבִּי־אֲנוּשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשְׁכּוֹן וְלָחֶם לִבְבִּי־אֲנוּשׁ יִסְעֵד:

And wine that maketh glad the heart of man, Making the face brighter than oil, And bread that stayeth man's heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

9 החדלתי את תירושי המשמח אלקים

במשלו של יותם אומרת הגפן: "החדלתי את תירושי המשמח אלקים ואנשים?" המאמר לומד מכך שהשפעת היין מגיעה גם למעלה.

Judges 9:13 שופטים ט:י"ג

וּתְאֵמַר לָהֶם הַגֶּפֶן הִחְדַּלְתִּי אֶת־תִּירוְשֵׁי הַמְּשַׁמֵּחַ אֱלֹקִים וְאֲנָשִׁים וְהִלַּכְתִּי לְנוּעַ עַל־הָעֵצִים:

And the vine said unto them: Should I leave my wine, which cheereth G-d and man, and go to hold sway over the trees

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

היכול.

Deuteronomy 33:14 דברים ל"ג:יד

וממגד תבואת שמש וממגד גרש ירחים:

And for the precious things of the fruits of the sun, And for
the precious things of the yield of the moons

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 3

14 "כי גבוה מעל גבוה שומר, וגבוהים עליהם". המאמר משתמש בכך לתיאור מדרג המקורות, שכל אחד מהם מקבל מן המקור שמעליו.

Ecclesiastes 5:7 קהלת ה':ז

אם-עשך רש וגזל משפט וצדק תראה במדינה אלי-תתמה עלי-תחפץ כי
גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם:

If thou seest the oppression of the poor, and the violent per-
verting of justice and righteousness in the state, marvel not
at the matter; for one higher than the high watcheth, and
there are higher than they

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 פני אריה פני שור שבמרכבה

חזון המרכבה של יחזקאל, שברואיה בעלי פני אדם, אריה, שור ונשר.
המאמר מציב את מקור חיותם של בעלי החיים בפניהם של האריה והשור.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א':י

ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אלהימיו לארבעתם ופני-שור
מהשמאול לארבעתן ופני-נשר לארבעתן:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man;
and they four had the face of a lion on the right side; and
they four had the face of an ox on the left side; they four had
also the face of an eagle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 4

16 פני אריה הוא מקור נפש החיות ופני שור

פני החיות שבמרכבה: אדם, אריה, שור ונשר. המאמר מציג את האריה,
השור והאדם כמקורות לנשמותיהם של חיות, בהמות ובני אדם.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א':י

ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אלהימיו לארבעתם ופני-שור
מהשמאול לארבעתן ופני-נשר לארבעתן:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man;
and they four had the face of a lion on the right side; and
they four had the face of an ox on the left side; they four had
also the face of an eagle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

17 ומקבלין דין מן דין

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תרגום לישע"ו, ג.

18 ומקבלין דין מן דין

התרגום מתרגם את דברי השרפים "וקרא זה אל זה" כ"ומקבלים זה מזה",
ובהערת קה"ת מזהים את המקור לכך. המאמר מביא זאת בהקשר לקבלת

10 ביום חתונתו ושמחת לבבו

"ביום חתונתו וביום שמחת לבו". הפסוק משמש דוגמה לשמחה שמגלה את
מה שנסתר בלב.

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג':יא

צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה-לו אמו ביום
חתנתו וביום שמחת לבו:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king
Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath
crowned him in the day of his espousals, And in the day of
the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 שאין לו מזל

רבי שמעון מלמד שאין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה המכה בו
ואומר לו: גדל. המאמר מביא זאת כדי להראות שכל דבר שלמטה מקבל
את השפע שלו ממקור שלמעלה.

Bereshit Rabbah 10:6 בראשית רבה י':ו

בר סירא אמר: אלוה העלה סמים מן הארץ, בהם הרופא מרפא את
המכה, ובהם הרוקח מרקח את המרקחת. אמר רבי סימון: אין לך כל
עשב ועשב, שאין לו מזל ברקיע, שמכה אותו ואומר לו גדל, הדא הוא
דכתיב (שם לח): הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ וגוי.
לשון שוטר (שם י). התקשר מעדנות כימה, או מושכות כסיל תפתח.
רבי חנינא בר פפא ורי סימון אמר: כימה מעדנת את הפירות, וכסיל
מושך בין קשר לקשר. הדא הוא דכתיב (שם): התוציא מזרות בעתו
ועיש על בניה תנחם. רבי תנחום בר חיאי ...

Bar Sira said: G-d produced drugs from the earth with which
the physician heals the wound, and with which the pharma-
cist mixes his compounds.38:4. Rabbi Simon said: There is
not a single blade of grass that does not have a constellation
in the firmament that strikes it and says to it: 'Grow.' That is
what is written: "Do you know the rules of the heavens? Will
you establish its dominion [mishtar] on earth?" (Job
38:33). It is an expression of being in charge [shoter]. "Will
... you tie the chains of

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022
(CC-BY)

12 יחזקאל מתאר כיצד "עלה ענן הקטורת". המאמר משתמש בביטוי לתיאור
עשן הקרבן העולה כלפי מעלה.

Ezekiel 8:11 יחזקאל ח':יא

ושבעים איש מזקני בתי-ישראל וראזניהו כושפון עמד בתוכם עמדים
לפניהם ואיש מקטרתו בידו ועתר ענן-הקטרת עליה:

And there stood before them seventy men of the elders of
the house of Israel, and in the midst of them stood
Jaazaniah the son of Shaphan, every man with his censer in
his hand; and a thick cloud of incense went up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 2

13 ברכתו של משה לארצו של יוסף, שתתברך בשפע שמביאים השמש והירח.
המאמר מצטט את הפסוק כדי להראות שגרמי השמים הם שמצמיחים את

המלאכים מלמעלה.

Targum Jonathan on Isaiah 6:3 תרגום יונתן על ישעיהו ו:ג

וּמִקְבְּלֵי דִין מִן דִּין וְאֶמְרִין קֹדֶשׁ בְּשֵׁמִי מְרֻמָּא עֲלָאָה בֵּית שְׁכִנְתִּיהָ
קֹדֶשׁ עַל אֲרָעָא עוֹבֵד גְּבוּרְתִּיהָ קֹדֶשׁ לְעֵלָם וּלְעֵלְמִי עֲלִמָּא יְיָ צְבָאוֹת
מְלִיאָה כָּל אֲרָעָא זִוּי קְרִיָּה:

And one cried unto another, and they were saying, Holy in the highest and exalted heavens is the house of His Shekinah, holy upon the earth is the work of His might, holy for ever, world without end, is the L-rd of hosts, the whole earth is full of the brightness of His glory

Mikraot Gedolot (Public Domain) • London "Chaldee Paraphrase," 1871 (Public Domain)

19 גבוה מעל גבוה

הפסוק מדבר על אחד שהוא גבוה מעל הגבוה, ועל גבוהים עוד יותר שמעליהם. כאן הוא מלמד שכל מלאך מקבל מן המדרגה שמעליו.

Ecclesiastes 5:7 קהלת ה:ז

אִם-עֲשֶׂה רֶשֶׁת וְגִזְלִי מִשְׁפָּט וְצָדֵק תִּרְאֶה בְּמִדְיָנָה אֶל־תִּתְּנֶנָּה עַל־הַחֶפֶץ כִּי
גִבָּה מֵעַל גִּבָּה שְׁמֹר וּגְבוּהִים עֲלֶיהֶם:

If thou seest the oppression of the poor, and the violent perverting of justice and righteousness in the state, marvel not at the matter; for one higher than the high watcheth, and there are higher than they

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ה, ז.

20 רשות זה לזה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת יוצר.

21 וז"ש בע"ה

המאמר מבחין בין שני סוגי המשכה: הסוג הראשון, שהרמ"ע מפאנו מכנה עילה ועלול, שבו כל עלול כלול בעילתו, הוא מה שעץ חיים מכנה עיגולים — כל עיגול חיצוני מקיף את העיגול שבתוכו, כמו שמורה תופס את כל עומק הכנתו של תלמידו. ההערה מביאה גם כמה מקומות בעץ חיים העוסקים בפנימיות ובחיצוניות.

הערת קה"ת

על"ק רד"ה יו"ט של ר"ה השתלי עו"ע הנקי בלי הפרדס הו"ע העגולים שבע"ה. ועי סוף שי' אני"ך פ"י. ובשי' או"י אפ"ט. ושם רפ"ו. ובשי' המוחין רפ"ה. רפ"ו. ובשי' פרצופי זו"ן ספ"ד. ושי' פנימי וחיצוני דרוש ג. דרוש ח. ועי' הקדמה לשי' ציור עולמות אבי"ע [כ]. ראה שער י"ד, פ"ט.

22 באנה"ק בסופו

זהו המאמר המתחיל "להבין מה שכתוב בפרי עץ חיים", שספראיה מצייין כקונטרס אחרון 4. הדברים המצוטטים כאן מופיעים שם: מכיוון ש"ופני לא יראו", פנימיות העליון אינה יכולה לרדת למטה, ורק חיצוניותו ואחוריו יורדים — נובלות חכמה עילאה.

הערת קה"ת

דף קנו, א בדי"ה להבין מ"ש בפע"ח.

23 ופני לא יראו

ה' אומר למשה שהוא יראה את אחוריו, אך את פניו לא יראה. המאמר

המצוטט מפרש זאת כך שפנימיותו של העליון אינה יכולה לרדת למטה.

Exodus 33:23 שמות ל"ג:כ"ג

וְהִסְרֹתִי אֶת־כַּפִּי וְרָאִיתָ אֶת־אֲחֵרִי וּפָנִי לֹא יֵרָאוּ:

And I will take away My hand, and thou shalt see My back;
'but My face shall not be seen

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לג, כג.

24 בדי"ה ששים המה מלכות

המאמר מסביר שלכל סדר ההשתלשלות, וכן לכל אחת מעשר הספירות, יש פנימיות וחיצוניות. בחכמה, הפנימיות היא עומק הרעיון ותוכנו, למעלה מאותיות המחשבה והדיבור; והחיצוניות היא אור השכל כשהוא מתלבש במדות. גם בחסד ובגבורה יש עומק פנימי שאי אפשר לצמצם כאותיות הדיבור.

הערת קה"ת

לקמן שה"ש לט, ד.

25 ועי' זוהר אמור צ"ג כי ע"פ בקשו פני

הטקסט מפנה לזוהר על פרשת אמור, על הפסוק "בקשו פני", כדי לכאר את משמעות המילה "פנים" כפנימיות.

Zohar, Emor 22:95-24:104 ספר זוהר, אמור כ"ב:צ"ה-כ"ד:ק"ד

Does this mean that each exists separately? No, for it says, "And there was evening and there was morning one day". This shows that there is no day without night and no night without day, and on account of their interlocking they are called one. Similarly the Holy One, blessed be He, and the Community of Israel are called one when together, but not when parted; and so now that the Community of Israel is in exile, she is, as it were, not called one, and will only be ... called

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

26 בקשו פני

"לבי אומר לי, בקשו פני". זוהר על הפסוק הזה מובא לביאור המילה "פנים".

Psalms 27:8 תהילים כ"ז:ח

לֹךְ אֲמַר לִבִּי בִקְשׁוּ פָנַי אֶת־פְּנִיךָ ה' אֲבַקֵּשׁ:

In Thy behalf my heart hath said: 'Seek ye My face'; Thy face, L-RD, will I seek

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

27 כי פנו אלי

"כי פנו אלי עורף ולא פנים". הפסוק מראה ש"פנים" קשורות להפניית הפנים אל דבר"מה, כפי שמצוין בהערת קה"ת.

Jeremiah 2:27 ירמיהו ב:כ"ז

אֹמְרִים לְעֵץ אֲבִי אֶתָּה וְלֶאֱזָן אֶת לְדִתְנוּ כִּי־פָנּוּ אֵלַי עֲרָף וְלֹא פָנִים וּבָעֵת רָעַתָּם יֹאמְרוּ קוֹמָה וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

Who say to a stock: 'Thou art my father', and to a stone: 'Thou hast brought us forth', for they have turned their back unto Me, and not their face; but in the time of their trouble they will say: 'Arise, and save us

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמיה ב, כז.

28 אל תפן

במרד קורח מבקש משה מה: "אל תפן אל מנחתם". בהערת קה"ת מובא הפסוק הזה כדוגמה השנייה לשורש "פנה".

Numbers 16:15 במדבר ט"ז:ט"ו

וַיַּחַר לְמֹשֶׁה מְאֹד וַיֹּאמֶר אֶל־ה' אֱלֹהֵי אֶל־תִּפֶּן אֶל־מִנְחָתָם לֹא חֲמוּר אֶחָד מֵהֶם נִשְׂאתִי וְלֹא הִרְעַתִּי אֶת־אֶחָד מֵהֶם:

And Moses was very wroth, and said unto the L-RD: 'Respect not thou their offering; I have not taken one ass from them, neither have I hurt one of them'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר טז, טו.

29 אברהם בחינת חסד

ההערה מפנה את הקורא למקורות שנאספו באותו עמוד בענין אברהם כבחינת חסד. הכרך כולל את מאמרי אדמו"ר הזקן על פרשות השבוע.

הערת קה"ת

ראה הנסמן במאמרי אדה"ז-פרשיות לע' תקפ.

30 בריח התיכון שמבריח

הבריח התיכון של המשכן עבר בתוך הקרשים, מקצה לקצה. המאמר משתמש בו כדי להסביר את יעקב, הבחינה המחברת בין שני הכוחות המנוגדים.

Exodus 26:28 שמות כ"ו:כ"ח

וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכּוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מִבֶּרֶחַ מִן־הַקֶּצֶה אֶל־הַקֶּצֶה:

and the middle bar in the midst of the boards, which shall pass through from end to end

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 5

31 ויין ישמח לבב אנוש

"ויין ישמח לבב אנוש". המאמר מסביר שהשמחה נובעת מכך שהיין מוציא את פנימיות הנפש מן ההעלם אל הגילוי.

Psalms 104:15 תהילים ק"ד:ט"ו

וַיֵּין יִשְׂמַח לִבֵּב אָנוּשׁ לְחֶם מִשְׁמֶן וְלֶחֶם לִבְב־אָנוּשׁ יִסְעַד:

And wine that maketh glad the heart of man, Making the face brighter than oil, And bread that stayeth man's heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 6

32 שהקרבות נק' לחם ומאכל

הקטע בפרשת נשא מסביר שהקרבת הקרבנות על המזבח נקראת אכילה, ומביא את אותה דרשה על שתי האכילות: מדובר בבחינת הפנימיות, ואילו הקטורת, שהיא ריח בלבד, היא בחינה מקיפה. הוא מפנה בחזרה למאמר זה עצמו, המאמר "ואם האכל יאכל מבשר זבח השלמים" בפרשת שלח.

הערת קה"ת

ראה לעיל כט, א.

33 ולחם לבב אנוש יסעד

"והלחם לבב אנוש יסעד". המאמר מפרש את "יסעד" כלחם שמרים את

הלב כדי שיקבל מן המוח.

Psalms 104:15 תהילים ק"ד:ט"ו

וַיֵּין יִשְׂמַח לִבֵּב אָנוּשׁ לְחֶם מִשְׁמֶן וְלֶחֶם לִבְב־אָנוּשׁ יִסְעַד:

And wine that maketh glad the heart of man, Making the face brighter than oil, And bread that stayeth man's heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קד, טו.

34 וסעדו לבכם

אברהם מזמין את אורחיו לאכול לחם ול"סעדו לבכם". זהו הפסוק השני שמובא על הלחם כתומך בלב.

Genesis 18:5 בראשית י"ח:ה

וְאָקָחָה פֶּתֶלֶחַם וְסָעְדוּ לְבָבְכֶם אַחֵר תַּעֲבֹרוּ כִּי־עַל־כֵּן עָבַרְתֶּם עַל־עֲבָדְכֶם וַיֹּאמְרוּ כֵּן תַּעֲשֶׂה כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ:

And I will fetch a morsel of bread, and stay ye your heart; after that ye shall pass on; forasmuch as ye are come to your 'servant.' And they said: 'So do, as thou hast said'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית יח, ה.

35 וסעדו לבכם עיין בפרש"י

רש"י מצייין שבתורה, בנביאים ובכתובים הלחם נקרא "סעד הלב". המאמר מפנה אליו כדי לבאר את משמעות המילה "סעד".

Rashi on Genesis 18:5 רש"י על בראשית י"ח:ה

וסעדו לבכם. בתורה, בנביאים ובכתובים מציינו דפּתא סעדא דלֵבא. בתורה וסעדו לבכם, בנביאים סעד לֵבך פת לֵחם (שופטים י"ט), בכתובים וְלֶחֶם לִבֵּב אָנוּשׁ יִסְעַד (תה"ל ק"ד). אָמַר רַבִּי חֲמָא, לִבְבָּכֶם אֵין כְּתִיב כָּאֵן אֶלָּא לִבְבָּכֶם, מִגִּיד שְׂאִין יֵצֵר הָרַע שׁוֹלֵט בְּמַלְאָכִים (בראשית רבה): אחר תעבורו. אחר כן תלכו: כי על כן עברתם. כי הדבר הזה אני מבקש מכם מאחר שעברתם עלי לִכְבוֹדִי: כי על כן. כְּמוֹ עַל אֲשֶׁר, וְכֵן כֹּל כִּי עַל כֵּן שְׂבַמְקָרָא, כִּי עַל כֵּן כָּאֵן בְּצַל קִרְתִּי (בראשית י"ט), כִּי ...

וסעדו לבכם — In the Torah, the Prophets and the Hagiographa we find that bread is the sustenance of the heart. In the Torah. "[And I will fetch a morsel of bread] and sustain your heart." In the Prophets: "Stay thy heart with a morsel of bread" (Judges 19:5). In the Hagiographa: "And bread that sustaineth man's heart" but לבכם (Psalms 104:15). R. Hama said: Here is not written thus teaching that the evil inclination has no power over angels (Genesis Rabbah 48:11)

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

36 להכין אותה ולסעדה

הנביא מדבר על כיסא דוד ומלכותו, "להכין אותה ולסעדה". המאמר מצטט זאת כדי להראות ש"סעד" פירושו לתמוך בדבר כדי שלא ייפול.

Isaiah 9:6 ישעיהו ט"ו:ו

לְמַרְבֵּה הַמְּשֶׁרָה וּלְשִׁלּוֹם אֵין־קֵץ עַל־כֵּסֵא דָוִד וְעַל־מַמְלַכְתּוֹ לְהִכִּין אֹתָהּ וּלְסַעְדָּהּ בְּמִשְׁפַּט וּבְצִדְקָה מִצֵּתָהּ וְעַד־עוֹלָם קִנְיָתָהּ הִיא צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה־זֹאת:

For who hath despised the day of small things? even they shall see with joy the plummet in the hand of Zerubbabel, even these seven, which are the eyes of the L-RD, that run to 'and fro through the whole earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכרי' ד, י. ועוד. תקוי'ז ת"ע קלא, א.

41 מלאכים . . אננים

ההערה מציינת מקור נוסף, לצד תיקוני זוהר, לענין המלאכים שהם בבחינת אונניים.

הערת קה"ת

ראה ת"ז שם. אור התורה וירא תשלו, א.

42 מלאכים . . קרבים

הערת קה"ת מפנה לקטע זה בוזהר בנוגע למלאכים שבדרגת הקרבים.

Zohar III, 234b זח"ג רלד, ב

הערת קה"ת

ראה זח"ג רלד, ב. יהל אור תהלים ע' שפב.

43 וממגד תבואת שמש

ברכת התבואה שהשמש מצמיחה, המובאת שוב בהקשר של ההשפעה החיצונית הגורמת לצמחים לגדול.

Deuteronomy 33:14 דברים ל"ג:י"ד

וממגד תבואת שמש וממגד גרש ירחים:

And for the precious things of the fruits of the sun, And for the precious things of the yield of the moons

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 מן הבקר מן הצאן

החוק הראשון בתורה בענין קורבנות: "מן הבהמה ומן הבקר ומן הצאן". המאמר מזכיר עמו את קורבנות הבהמה.

Leviticus 1:2 ויקרא א:ב'

דבר אל־בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי־יִקְרִיב מִכֶּם קֶרְבָּן לַיהוָה מִן הַבְּהֵמָה מִן־הַבָּקָר וּמִן־הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת־קֶרְבָּנְכֶם:

Speak unto the children of Israel, and say unto them: When any man of you bringeth an offering unto the L-RD, ye shall bring your offering of the cattle, even of the herd or of the flock

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45 וכתוב והחיות נושאות את הכסא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

בתנ"ך ל"מ, והוא בשמו"ר ספכ"ג וסו"פ נשא רבה רפ"ד. ופד"א ספ"ד. [כ].

46 והחיות נושאות את הכסא

המדרש מדבר על "החיות הנושאות את הכיסא". הערת קה"ת מציינת שהביטוי אינו מופיע בכתובים אלא במדרש, ומביאה את המקום הזה.

Shemot Rabbah 23:15 שמות רבה כ"ג:ט"ו

47 והחיות נושאות את הכסא

בסוף פרשת נשא המדרש מדבר גם על "החיות הנושאות את הכיסא", אחד

That the government may be increased, and of peace there be no end, upon the throne of David, and upon his kingdom, to establish it, and to uphold it through justice and through righteousness From henceforth even for ever. The .zeal of the L-RD of hosts doth perform this

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 ואתה מחי את כולם

"ואתה מחיה את כולם". המאמר מביא זאת לענין החיות שהי משפיע לכל העולמות, כפי שהנשמה מחיה את הגוף.

Nehemiah 9:6 נחמיה ט:ו'

אֲתָה־הוּא ה' לְבָדָךְ אֶתָּה עֲשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם וְכָל־צָבָאם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאֶתָּה מְחִיָּה אֶת־כָּל־וְצָבֵא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִיִּים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

נחמ"ט, ו.

38 וכל קרבי את שם קדשו

"ברכי נפשי את ה' וכל קרבי את שם קדשו". המאמר מפרש את "קרבי" כבחינה שלמעלה, שמכרת.

Psalms 103:1 תהילים ק"ג:א'

לְדוֹד בְּרָכִי נַפְשִׁי אֶת־ה' וְכָל־קֶרְבִּי אֶת־שֵׁם קְדֹשׁוֹ:

of David. Bless the L-RD, O my soul; And all that is [A Psalm] within me, bless His holy name

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קג, א.

39 המו מעי לו

ה' אומר על אפרים: "המו מעי לו". זהו פסוק נוסף שמייחס "מעיים" לבחינה שלמעלה.

Jeremiah 31:20 ירמיהו ל"א:כ'

הֲבֵן יִקְרֶה לִי אֶפְרַיִם אִם יִלֵּד שַׁעֲשָׁעִים כִּי־מַדִּי דִּבַּרְתִּי בּוֹ זָכַר אֶזְכְּרֶנּוּ עוֹד עַל־כֵּן הָמוּ מֵעִי לוֹ רַחֵם אֶרְחַמְנוּ נְאֻם־ה'

Is Ephraim a darling son unto Me? Is he a child that is dandled? For as often as I speak of him, I do earnestly remember him still; Therefore My heart yearneth for him, I will surely have compassion upon him, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמ"י לא, יט.

40 עיני ה'

"עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ". הערת קה"ת מביאה זאת לענין המלאכים שהם בחינת עיניים.

Zechariah 4:10 זכריה ד:י'

כִּי מִי בּוֹ לְיוֹם קָטְנוֹת וְשִׁמְחוֹ וְרָאוּ אֶת־הָאֶבֶן הַבְּדִיל בֵּיד וְזָרְקָבֶל שְׂבָעָה־ אֵלָה עֵינֵי ה' הֵמָּה מְשׁוּטָטִים בְּכָל־הָאָרֶץ:

Rabbi Shmuel bar Yitzhak: Six hundred thousand prophets arose for Israel in the days of Elijah. Rabbi Yaakov said in the name of Rabbi Yohanan: One million two hundred thousand, as Rabbi Yohanan said: From Gevat to Antipatris were ... six hundred thousand cities. There were

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

שהש"ר ד, ד, ו. הובא בלקח טוב עה"ת עזה"פ. [כ].

52 דאקרי קדש הקדשים כו' ותמן הוא לבא שריא

הטקסט מצטט את הוזהר על שלח, שלפיו המקום נקרא קודש הקודשים ושם שורה הלב. ההגהה נעזרת בכך כדי להראות שהמקדש הוא הלב.

Zohar, Sh'lach 11:84-92 ספר הזהר, שלח לך י"א:פ"ד-צ"ב

53 יאר ה' פניו אליך

בברכת כהנים נאמר: "יאר הוי' פניו אליך". המאמר מפרש את הפנים כפנימיות שהנסכים מגלים.

Numbers 6:25 במדבר ו:כ"ה

יאר Havayah פניו אליך ויחנך:

The L-RD make His face to shine upon thee, and be gracious unto thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 נסך שכר להוי"ה

על נסך התמיד נאמר: "נסך שכר להוי"ה". המאמר מפרש כאן את שם הוי' כאור המקיף שהנסך ממשיך למטה.

Numbers 28:7 במדבר כ"ח:ז

ונסכו רביעת ההין לפכש האחד בקדש הסך נסך שכר לה'

And the drink-offering thereof shall be the fourth part of a hin for the one lamb; in the holy place shalt thou pour out a drink-offering of strong drink unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 יין המשמח אלקים

על הגפן נאמר: "יין ישמח אלקים ואנשים". ההגהה מסבירה שהכוונה היא לשמח את ההסתר של שם אלקים, כדי שהפנימיות תתגלה.

Judges 9:13 שופטים ט:י"ג

ותאמר להם הגפן החדלתי את-תירושי המשמח אלקים ואנשים והלכתי לנוע על-העצים:

And the vine said unto them: Should I leave my wine, which cheereth G-d and man, and go to hold sway over the trees

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 שתו ושכרו דודים

"אכלו רעים, שתו ושכרו דודים". הטקסט מצטט את פירוש הוזהר לפסוק הזה.

Song of Songs 5:1 שיר השירים ה:א

באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם-בשמי אכלתי יערי עם-דבשי שתיתי ייני עם-חלבי אכלו רעים שתו ושכרו דודים:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

המקומות שמביאה הערת קה"ת.

Bamidbar Rabbah 14:22 במדבר רבה י"ד:כ"ב

48 וביום שמחת לבו

הפסוק שהמשנה דורשת: "ביום חתונתו וביום שמחת לבו".

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג:י"א

צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה'לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 וביום שמחת לבו זה בנין ביהמ"ק

המשנה מפרשת את "ביום שמחת לבו" כבניין בית המקדש. ההגהה משתמשת בכך כדי לזוהר את המקדש עם הלב.

Taanit 26b:6 תענית כ"ו ב"ו

וכן הוא אומר: "צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת לבו". "ביום חתנתו" — זה מתן תורה, "וביום שמחת לבו" — זה בנין בית המקדש, שייבנה במהרה בקיימו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

תענית כו, ב.

50 מכוון לשבתך

בשירת הים מכונה המקדש "מקום משכנך". חז"ל דורשים "מכוון" מלשון "מכוון" — כנגד הכיסא שלמעלה.

Exodus 15:17 שמות ט"ו:י"ז

תבאמו ותטעמו בהר נחלתך מכוון לשבתך פעלת Havayah מקדש אדני כוננו ידיך:

Thou bringest them in, and plantest them in the mountain of Thine inheritance, The place, O L-RD, which Thou hast made for Thee to dwell in, The sanctuary, O L-rd, which Thy hands have established

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 מכוון לשבתך מכוון נגד שבתך

המילים כאן מצטטות את Shir HaShirim Rabbah 4:11. הקטע מופיע למטה.

Shir HaShirim Rabbah 4:11 שיר השירים רבה ד:י"א

נפת תטפנה שפתותיה פלה, רבי דרוסא ורבי ירמיה בשם רבי שמואל בר יצחק, ששים רבוא נביאים עמדו להם לישאל בימי אליהו, רבי יעקב בשם רבי יוחנן אמר מאה ועשרים רבוא, דאמר רבי יוחנן מגיבת ועד אנטטיפטוס ששים רבוא עירות, ואין לה עירות מקלקלות ככלן כבית אל ויריחו שאררה יהושע, בית אל ששם היו שני עגלי זהב של ירבעם עומדים, כתוב אחד אומר (מלכים ב ב, ג): ויצאו בני הנביאים אשר בית אל אל אלישע, נביאים ...

Your lips drip nectar, my bride, honey and milk are under your tongue, and the scent of your garments is like the scent of Lebanon" (Song of Songs 4:11). "Your lips drip nectar, my bride" - Rabbi Derosa and Rabbi Yirmeya in the name of

60 בספר ושב הכהן במנחות

ההערה מסבירה שהספר שאליו הכוונה הוא שאלת הכהנים תורה, מאת מחבר ושב הכהן, ובו חידושים וביאורים על סדר קדשים. שם מתיישב הקושי שהועלה על הרמב"ם והברסנורא.

הערת קה"ת

הכוונה לסי' שאלת הכהנים תורה לבעה"מ ס' ושב הכהן, חידושים וביאורים על סדר קדשים.

61 שמן הוא בחי' חכמה

ההערה מפנה למילון קבלי זה בעניין השמן כבחירת חכמה.

הערת קה"ת

ראה מא"א אות ש', סמ"ח.

62 שהרי מכל דבר מוציאין שמן

במקץ מביא אדמו"ר הזקן את דברי הפרדס על כך שאפשר להפיק שמן מכל הדברים: "כולם בחכמה עשיתי", ולכן החכמה מלוכשת בכל דבר, והיא בחינת השמן; וכפי שאומר הוזהר, היין הוא בינה והשמן הוא חכמה. הוא מוסיף שהשמן הטוב ושמן המשחה הם מהחכמה הקדושה של הספירות העליונות, ואילו שאר השמנים הם מנוגה.

הערת קה"ת

ראה גם תו"א מקץ לט, א. תצוה קי, ד. מאמרי אדה"ז-פרשיות ע' שנב. מארז"ל ע' רלד. אוה"ת ואתחנן ע' שמב. ועוד.

63 אין התינוק . . עה"ד חטה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכות מ, סע"א.

64 אין התינוק יודע לקרות כו' וכן אמרו עץ הדעת חטה היתה

רבי יהודה אומר שעץ הדעת היה חיטה, שכן ילד אינו יודע לקרוא "אבא" ו"אמא" עד שיטעם דגן. המאמר לומד מכך שקמה הוא בחינת דעת.

Berakhot 40a:14 ברכות מ' א:י"ד

על פירות הארץ וכו'. פשיטא! אמר רב נחמן בר יצחק: לא נצרכה אלא לרבי יהודה, דאמר חטה מין אילן היא. דתנא: אילן שאכל ממנו אדם הראשון, רבי מאיר אומר: גפן היה, שאין לה דבר שמביא יללה על האדם אלא יין, שנאמר: "וישת מן היין וישכר". רבי נחמיה אומר: תאנה היתה, שבדבר שנתקלקלו בו נתקנו, שנאמר: "ויפתרו עליה תאנה". רבי יהודה אומר: חטה היתה, שאין התינוק יודע לקרות "אבא" ו"אמא" עד שיטעום טעם דגן.

If, over fruits of the earth, etc. This is evident ! Rab Nahman b. Isaac said : It is only necessary for R. Judah who declares that wheat is a kind of tree ; for there is a teaching : The tree from which Adam ate was — so says R. Meir — the vine, because thou hast nothing which brings lamentation upon man as does wine; as it is said, "And he drank of the wine, and was drunken" (Gen. ix. 21). R. Nehemiah says: It was the ... fig-tree

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

65 בהוי' אחד

"שמע ישראל, הוי' אלקינו, הוי' אחד". ההתבוננות באחדות זו היא העלייה של קריאת שמע.

Deuteronomy 6:4 דברים ו':ד

שמע ישראל Havayah אלקינו Havayah אחד:

57 ועי' בזה"ג ויקרא דף ד' ע"א ע"פ שתו ושכרו דודים

הטקסט מפנה לווהר על ויקרא, ד ע"א, על הפסוק "שתו ושכרו דודים".

Zohar, Vayikra 2:29-3:41 ספר הזהר, ויקרא ב':כ"ט-ג':מ"א

while the words "eat, O friends, etc." indicate that all those beneath and all the branches were blessed and nourished when the others were blessed above. And wherewith are they all blessed and regaled? With the odour of the sacrifice. It was when the Community of Israel came down to make her abode on earth that G-d proclaimed this verse, because there was then blessing and joy in all worlds, and She was firmly established as a source of blessing to all. For when ... those Six [grades] are blessed, then

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסקה 7

58 כל הקורא ק"ש בלא תפילין כאלו הקריב עולה בלא מנחה וזבח

בלא נסכים

הגמרא משווה אמירת קריאת שמע בלי תפילין לעולה בלי מנחה ולזבח בלי נסכים. המאמר מפרש זאת כעלייה שאין בעקבותיה המשכה למטה.

Berakhot 14b:24-25 ברכות י"ד ב:כ"ד-כ"ה

אמר עולא: כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין, כאילו מעיד עדות שקר בעצמו. אמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן: כאילו הקריב עולה בלא מנחה, וזבח בלא נסכים. ואמר רבי יוחנן: הרוצה שיקבל עליו עול מלכות שמים שלמה

Ulla said : Whoever reads the Shema' without Tefillin is as' though he spoke false testimony against himself. R. Hiyya b. Abba said in the name of R. Johanan : It is as though he had offered a burnt-offering without a meal-offering (cf. Num. xxviii. 5) and a sacrifice without drink-offerings (ibid. v. 14). R. Johanan also said: Whoever wishes to receive upon himself the yoke of the kingdom of heaven in perfection

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

59 אם היה להם פרים מרובים ולא הי' להם נסכים יביאו פר אחד

ונסכיו ואל יקריבו כולן בלא נסכים

רבי שמעון פוסק שאם יש פרים רבים אך אין נסכים, יש להקריב פר אחד עם נסכיו ולא את כולם בלי נסכים. ההגהה מציינת שמאמר הגמרא על קריאת שמע נראה כתומך בדעתו.

Mishnah Menachot 4:2 משנה מנחות ד':ב'

הפרים והאילים והבכשים אינן מעכבין זה את זה. רבי שמעון אומר, אם היו להם פרים מרבים ולא היו להם נסכים, יביאו פר אחד ונסכיו, ולא יקריבו כולן בלא נסכיו:

The [absence of either the] bullocks or the rams or the lambs does not invalidate the others. Rabbi Shimon says: if they had [money enough to buy] many bullocks but not [enough for] the drink-offerings, they should bring one bullock and its drink-offerings and should not offer them all without drink-offerings

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

66 ע"פ מ"ש ויהי רקיע

ההערה מפנה לשם לדיון מקביל ברקיע המבדיל בין המים.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת בראשית-א כט, א.

67 יהי רקיע בתוך המים

ביום השני הבדיל הרקיע בין המים העליונים למים התחתונים. המאמר משתמש בהבדלה זו כדי להסביר את הירידה של הנסכים.

Genesis 1:6 בראשית א:ו

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי רָקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם וַיְהִי מְבָדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם:

And G-d said: 'Let there be a firmament in the midst of the waters, and let it divide the waters from the waters'.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א, ו. ראה יהל אור ע' קפ.

68 ורוח אלהים מרחפת על פני המים ועיין ברבות בבראשית ס"פ ב'

לקראת סוף סעיף 2 המדרש דורש את הפסוק "ורוח אלקים מרחפת". הטקסט מפנה את הקורא לשם.

Bereshit Rabbah 2:4 בראשית רבה ב:ד

... "וְרוּחַ אֱלֹקִים מְרַחֶפֶת" זה רוחו של מלך המשיח היאך מה דאת אמר (ישעיה יא, ב): "ונחה עליו רוח ה'" באיו זכות ממששת ובאה המרחפת על פני המים בזכות התשובה שנמשלה כמים שנאמר (איכה ב, יט): "שפכי מים לבך". רבי חגי בשם רבי פדת אמר ברית כרותה למים שאפילו בשעת שרב רוחה שייפה. וכבר היה ר"ש בן זומא יושב ותוהא ועבר רבי יהושע ושאל בשלומו פעם ושתים ולא השיבו בשלישית השיבו בבחילות א"ל בן זומא מאין הרגלים אמר לו מעיין הייתי א"ל מעיד אני עלי שמים וארץ שאיני זו מכאן ...

Rabbi Shimon ben Lakish interpreted the verses regarding the [four] kingdoms. "The earth was emptiness" - this is the Babylonian kingdom, as it is stated: "I have seen the land, and behold, it was emptiness and disorder" (Jeremiah 4:23). "And disorder [vavohu]" - this is the Median kingdom, [as it is stated:] "They hastened [vayavhilu] to bring Haman" (Es-ther 6:14). "And darkness"- this is the Greek kingdom, which darkened Israel's eyes with their edicts, as they used ... to say to them: 'Write on the horn of a bull that you

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

69 ברבות בבראשית ס"פ ב' ור"פ תזריע

גם שם מפנה אדמו"ר הזקן למדרש רבה בתחילת פרשת תזריע על "ורוח אלקים מרחפת", במסגרת ביאור שני היבטי הנשמה, "אחור וקדם צרתני", והפסוק "ורוח האדם העולה היא למעלה".

הערת קה"ת

ראה גם לקמן שמע"צ פו, ג.

70 ורוח אלהים מרחפת על פני המים ועיין ברבות בבראשית ס"פ ב'

ור"פ תזריע

בתחילת פרשת תזריע המדרש דורש גם את הפסוק "ורוח אלקים מרחפת על פני המים". זהו המקום השני שהטקסט מציין.

Vayikra Rabbah 14:1 ויקרא רבה י"ד:א

71 אלא בחי' מים רוחניים שהוא בחי' חכמה

ההערה מצטטת: במוח החכמה יש בחינת מים, לחלוות רוחנית שבה אור השכל מתפשט מבחינת אין לבחינת יש. מוח החכמה קר ולח, והוא מצמיח ומוליד רעיונות שכליים; ככל שהוא לח יותר, כך גדלה ההבנה.

הערת קה"ת

נתבאר בסה"מ אדה"א במדבר שם ע' אירכא: "ע"ד דוגמא במוח החכמה יש בחי' מים שהוא בחי' הלחלוות הרוחניו ששם מתפשט אור השכל מאין ליש כו' וכמ"ש במ"א שמוח החכמה הוא קר ולח והוא המצמיח ומוליד שכליים וכל שהוא לח יותר יהי בעל הבנה כו') ע"ש. ראה אמרי בינה שער הק"ש סד, ד.

72 וכענין אור מים רקיע

המאמר שם מסביר את הרקיע שמעל ראשי החיות. החיות התחתונות הן המרכבה של בריאה, יצירה ועשיה, מחנות מיכאל וגבריאל, ומעליהן רקיע ממלכות דאצילות; החיות העליונות הן האבות — חסד, גבורה ותפארת דאצילות — והרקיע שמעליהן הוא בינה.

הערת קה"ת

ראה לעיל פי תזריע כב, ד.

73 מקוה מטהר את הטמאים

רבי עקיבא מלמד: כשם שמקוה מטהר את הטמאים, כך הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל. המאמר מביא את כוחם של המים לטהר כסימן לכך שהמים הם בחינת חכמה.

Yoma 85b:8 יומא פ"ה ב:ח

דַּרְשׁ רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה: "מַכֵּל חֲטָאִיתִיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ". עֲבִירוֹת שְׁבִין אָדָם לְמָקוֹם — יוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר. עֲבִירוֹת שְׁבִין אָדָם לְחִבְרֹו — אֵין יוֹם הַכְּפוּרִים מְכַפֵּר עַד שְׁיִרְצָה אֶת חִבְרֹו. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: אֲשֶׁרִיכֶם יִשְׂרָאֵל! לִפְנֵי מִי אַתֶּם מִשְׁתַּחֲוִּי, מִי מִטְהַר אֶתְכֶם? אֲבִיכֶם שְׁבַשְׁמִים, שְׁנֶאמַר: "וְזָרְקִתִּי עֲלֵיכֶם מִיֵּם טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם", וְאוֹמַר: "מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל (ה)", מָה מִקְוֵה מִטְהַר אֶת הַטְּמֵאִים — אֵף הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִטְהַר אֶת יִשְׂרָאֵל.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יומא פה, ב.

74 כמשל חבית של יין

ההערה מציינת שהמשל הזה על חבית יין ושמריה מובא ב"יהל אור".

הערת קה"ת

מובא ביהל אור ע' קפ.

75 כולם בחכי עשית

"כולם בחכמה עשית". המאמר מסביר שמכיוון שהחכמה נמצאת בכל דבר, אפשר להפיק שמן מכל דבר.

Psalms 104:24 תהילים ק"ד:כ"ד

מַה־רַבּוּ מַעֲשֵׂי־ה' כָּל־שֶׁ בְּחִכְמָה עָשִׂיתָ מְלֶאכָה הָאָרֶץ תִּגְנֶנָּה:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קד, כד.

76 ורוח אלקים מרחפת

הארץ הייתה תוהו ולפני ימי הבריא. הטקסט מפנה לאלשיך על פסוק זה, בעניין היות המים רוחניים בתחילה.

Genesis 1:2 בראשית א':ב'

וְהָאָרֶץ הָיְתָה תוֹהוּ וָבֹהוּ וְחָשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹקִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם:

Now the earth was unformed and void, and darkness was upon the face of the deep; and the spirit of G-d hovered over the face of the waters

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א, ב.

פסוקה 8

77 יקוו המים

ביום השלישי נקוו המים שמתחת לשמים למקום אחד. המאמר מזהה את המקום הזה עם התהום.

Genesis 1:9 בראשית א':ט'

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יִקְווּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל־מָקוֹם אֶחָד וְתֵרָאָה הַיַּבֵּשָׁה וְהַיָּם:

And G-d said: 'Let the waters under the heaven be gathered together unto one place, and let the dry land appear.' And it was so

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א, ט.

78 גער בהן הקב"ה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה רש"י שם א, ו.

79 ויחפרו עבדי יצחק

עבדי יצחק חפרו בנחל ומצאו באר מים חיים. הטקסט מפנה למאמר שלו על פסוק זה.

Genesis 26:19 בראשית כ"ו:י"ט

וַיִּחְפְּרוּ עַבְדֵי־יִצְחָק בְּנַחַל וַיִּמְצְאוּ־שָׁם בְּאֵר מַיִם חַיִּים:

And Isaac's servants digged in the valley, and found there a well of living water

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80 עלי באר

שירת ישראל: "עלי באר". הטקסט מפנה למאמר שלו על פסוק זה, העוסק במים העולים מלמטה.

Numbers 21:17 במדבר כ"א:י"ז

אֲזַיְשִׁיר יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת עָלֵי בְּאֵר עֲנוּ־לָהּ:

Then sang Israel this song: Spring up, O well—sing ye unto it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

81 נדה וזבה . . במים חיים

ההערה מפנה להערותיו של הרבי עצמו על הקטע הזה, בעניין השאלה אם נידה וזבה זקוקות למים חיים.

הערת קה"ת

צע"ג ליישב דה"ק, וערש"י שבת (סה, ב) ובתוס' שם חומר בוב מבובה. ועי' פ"ה דמקואות מ"ה והרמב"ם שם נדחק בזה, וכבר עמד בזה בתי יעב"ץ ח"א (פ"ח). ועי' רש"י סנהדרין (פז, א) ד"ה הלכתא משמע דמחלק בין זבה קטנה לזבה גדולה דזבה גדולה בעי מים חיים. וגם י"ל להתוספתא אתיא כר"ש. ועי' בסי' יראים ס"י קצב [ובהשלם ס"י כ"ו] דר"ש נפקא לי' טבילה לזבה מקרא דאחר תטהר א"כ לר"ש אינו מוכח דבעי מ"ה אבל רבנן דק"ל כוונתיהו דואחר תטהר אתיא לדרשא אחרייתא וטבילה נפק"ל (מצוות כ"ז?) לזב י"ל באמת דבעי מים חיים. [כ]. ראה בהערות וצינונים לכ"ק אדמו"ר לכאן. ובארוכה בלקו"ש חכ"ב ע' 305. חכ"ז ע' 346.

82 מעין מטהר בכ"ש

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מקוואות א, ז.

83 מעין מטהר בכל שהוא

המשנה פוסקת שמעין מטהר בכל שהוא. המאמר מצטט אותה לעניין כוחם המטהר של המים הנובעים מלמטה.

Mishnah Mikvaot 1:7 משנה מקוואות א':ז'

לְמַעַלָּה מִהֶן, מִקְוֵה שֵׁשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סָאָה, שָׁבוּ טוֹבְלִין וּמִטְבִּילִין. לְמַעַלָּה מִהֶן, מִעֵין שְׁמִימִיו מְעֻטִּין וְרַבּוּ עָלָיו מַיִם שְׂאוּבִין, שְׁוֶה לְמִקְוֵה לְטַהֵר בְּאִשְׁבָּרָן, וְלִמְעֵין לְהִטְבִּיל בּוֹ בְּכָל שְׁוֶהָה:

Superior to such [water] is [the water of] the mikveh containing forty seahs, for in it people may immerse themselves and immerse other [things]. Superior to such [water] is [the water of] a spring whose own water is little but has been increased by a greater quantity of drawn water. It is equivalent to the mikveh in as much as it may render clean by standing water, and to an [ordinary] spring in as much as one may immerse in it whatever the quantity of its contents

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

84 ויקחו אליך פרה

מצוות פרה אדומה, שאפרה מעורב במים חיים. הטקסט מפנה למאמר שלו על פסוק זה.

Numbers 19:2 במדבר י"ט:ב'

וְזֹאת חֻקַּת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר־צִוָּה ה' לְאֹמֶר דָּבָר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין־בָּהּ מוֹם אֲשֶׁר לֹא־עָלָה עָלֶיהָ עַל:

This is the statute of the law which the L-RD hath commanded, saying: Speak unto the children of Israel, that they bring thee a red heifer, faultless, wherein is no blemish, and upon which never came yoke

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

85 בקדש הסך נסך

"בקדש הסך נסך שחר להוי". המאמר מפרש את "בקדש" כמתן כוח באמצעות הנסך למדרגות הנמוכות ביותר לעלות אל הקדושה.

Numbers 28:7 במדבר כ"ח:ז'

וְנִסְכּוֹ רִבִּיעִת הֵהִין לְכַבֵּשׁ הָאֶחָד בְּקֹדֶשׁ הַסֶּךְ נֶסֶךְ שֶׁכָּר לַה'

91 ועיין מענין רביעית ההין בזה"ג פ' שלח קס"ב ב'

הטקסט מפנה לזוהר על פרשת שלח בענין רביעית ההין. הערת קה"ת מצטטת את אור התורה המביא אותו: יוסף הוא הרביעי, ועליו נאמר "ונסכו רביעית ההין".

Zohar, Sh'lach 12:101-109 ספר זוהר, שלח לך י"ב:ק"א-ק"ט

A voice then came forth saying: 'Go, assemble, since Aholiab is in his place and all the thrones before him.' So the others all flew away and they were left alone under the trees of the garden. They saw a door and went in through it, and they then saw a temple, in which they went and sat down. Two young men were there. They lifted up their eyes and saw a tent embroidered with all sorts of figures in various colours, ... and over it a curtain of flashing light

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

92 בלק דף ר"ד א'

אור התורה מסביר את ה"רביעית" שבזוהר כמידת הגוף: יסוד הוא ההשפעה למקבל, ובהשפעה אפשר להמשיך רק חלק רביעי ממה שיש במשפיע עצמו.

הערת קה"ת

"נוכח דברית רובע הוא משיעורא דגופא, היינו כי יסוד זהו ההשפעה להמקבל וא"א להיות נמשך בההשפעה רק חלק רביעי ממה שהוא בעצם המשפיע" — אוה"ת ויקרא-א ע' קטז. וראה בביא"ז לאדה"א. ראה אוה"ת פנחס ע' א"קס.

93 בלק דף ר"ד א' ע"פ ומספר את רובע ישראל

הזוהר על פרשת בלק, על הפסוק "רובע ישראל". אור התורה, המצוטט בהערת קה"ת, מסביר שרק רביעית ממה שיש במשפיע יכולה להימשך אל ההשפעה.

Zohar, Balak 32:345-33:354 ספר זוהר, בלק ל"ב:שמ"ה-ל"ג:שנ"ד

1The first 27 lines of the Hebrew text are not found in our translation.R. Eleazar discoursed on the verse: "O L-rd, in the morning shalt thou hear my voice", etc. (Ps. 5, 4). 'When daylight comes', he said, 'that "Morning" of Abraham awakes, and then is a time of grace for all, both virtuous and wicked, and therefore it is the hour to offer prayer to the Holy King since all the prisoners of the King then have ... respite. And most of all is it the time for those who

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

94 ומספר את רובע ישראל

בלעם שואל מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל. הזוהר על פסוק זה מובא כמקור לענין רביעית ההין.

Numbers 23:10 במדבר כ"ג:י'

מי מנה עפר יעקב ומספר את רובע ישראל תמת נפשי מות ישרים ותהי אחריתי כמהו:

Who hath counted the dust of Jacob, Or numbered the stock of Israel? Let me die the death of the righteous, And let mine

!end be like his

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) - JPS 1917 (Public Domain)

95 ברע"מ ר"פ כי תשא דקפ"ז ע"ב

אור התורה מצטט את הרעיא מהימנא: "חצי ההין דא וא"ו", ואת הרמ"ז שם, שלפיו הוי"ו היא "מחוז" ומתוכת בין ה"א העליונה לה"א התחתונה.

הערת קה"ת

And the drink-offering thereof shall be the fourth part of a hin for the one lamb; in the holy place shalt thou pour out a drink-offering of strong drink unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) - JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 9

86 שאין הגבורות נמתקות

ההערה מפנה לפרק זה בענין המתקת הגבורות בשורשן, לצד כתבי האר"ז"ל. בקטע המצוטט מוסבר שהסטרא אחרא נכנעת "במינה ודוגמתה", על דרך "מן העץ עצמו נעשה יד לקרדום", כך שמרירות מדודה בלב מביאה אחר כך לשמחה.

Tanya, Likkutei Amarim 31 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים ל"א

הערת קה"ת

ראה פע"ח שער השופר פ"א. לקו"ת להאר"ז"ל — וישב לט, א. תניא פל"א.

87 בינה דמינה דינין מתערין

ההערה מפנה למקורות שנאספו בעמוד זה בענין בינה כמקור שממנו מתעוררים הדינים.

Zohar III, 10a זח"ג י, א

הערת קה"ת

ראה זח"ג י, א. הנסמן במאמרי אדה"ז-פרשיות לע' תקעא.

88 בינה דמינה דינין מתערין

בזוהר נאמר על בינה שמתעוררים ממנה דינים. הערת קה"ת מציינת את המקום; המאמר מביא אותו כדי להראות ששורש הגבורות הוא בבינה.

Zohar, Vayikra 23:146-24:159 ספר זוהר, ויקרא כ"ג:קמ"ו-כ"ד:קנ"ט

89 חצי ההין יהי לפר

יין הנסכים: חצי הין לפר, שליש הין לאיל ורביעית הין לכבש. המאמר מסביר את ההבדל לפי דרגת העלייה של כל אחד מבעלי החיים.

Numbers 28:14 במדבר כ"ח:י"ד

וְנִסְכֵּיהֶם חֲצִי הַהֵין יִהְיֶה לַפָּר וּשְׁלִישָׁתָהּ הַהֵין לְאֵיל וְרִבְעִיתָהּ הַהֵין לְכֶבֶשׂ יֵין וְאֵת עֹלֹת הַחֹדֶשׁ בְּחֹדֶשׁ הַחֹדֶשׁ הַשָּׁנָה:

And their drink-offerings shall be half a hin of wine for a bullock, and the third part of a hin for the ram, and the fourth part of a hin for a lamb. This is the burnt-offering of every new moon throughout the months of the year

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) - JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר כח, יד.

90 ועיין מענין רביעית ההין בזה"ג פ' שלח קס"ב ב'

אור התורה מצטט את הזוהר: "יוסף רביעי... ועל דא כתיב ונסכו רביעית ההין", ומסביר שרביעית ההין היא בחינת יוסף.

הערת קה"ת

"יוסף רביעא איהו כו' עלי' כתיב ונסכו רביעית ההין" — אוה"ת שלח ע' תקלג. "שהוא בחי' יוסף" — אוה"ת ויקרא-א ע' קטז.

ששתי טיפות עולות כנגדה מלמטה — אחד המקורות שמונה הערת קה"ת.

Sefer Etz Chaim 39:6 עץ חיים ל"ט:ו

... שהיא נקבה ומשם יורדת אליה ביסוד שבה ואח"כ נמשכת בחי' המים והנה נודע שאין טפה יורד מלמעלה שאין טפיים עלות כנגדו מלמטה והנה טפת הזכר היה ה' אורות וה' מים וה' רקיעים כנוכח פרשה תרומה קס"ו וא"כ צריך שתהיה הטפין של מים של הנוקבא כפליים והנה אלו נמשכין מבינה אמא עלאה בלבד שהיא הטפה של הנוקבא והנה בז"ס תחתונות שלה יש ס"ג א' כנ"ל ושם יורדין חו"ב שבה תוך חו"ג נמצאו כל י"ס שבה נכללו ב"י אותיות דס"ג ומטי ספירות שלה נמשכין ט"פ מים ומכתר שלה בחי' ד' כי ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

102 וגם יקב חצב בו

בשירת הכרם של ישעיהו חצב בעל הכרם יקב בו. הגמרא דורשת זאת על השיתין.

Isaiah 5:2 ישעיהו ה':ב

וַיִּצְקֶהוּ וַיִּסְקְלֶהוּ וַיִּטְעֶהוּ שָׂרֵק וַיִּכֶּן מִגְדָּל בְּתוֹכּוֹ וְגַם־יִקְבַּח חֲצַב בּוֹ וַיִּקְוֶה לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים וַיַּעַשׂ בָּאֲשִׁים:

And he digged it, and cleared it of stones, And planted it with the choicest vine, And built a tower in the midst of it, And also hewed out a vat therein; And he looked that it should . . . bring forth grapes, And it brought forth wild grapes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

103 הגמרא דורשת את הפסוק "וגם יקב חצב בו" על השיתין שמתחת למזבח. המאמר קושר בין היקב ובין ייחוד השמות.

Sukkah 49a:3 סוכה מ"ט א"ג

תנאי, רבי יוסי אומר: שיתין מחוללין ויורדין עד תהום, שנאמר: "אשריה נא לידידי שירת דודי לכרמו כרם היה לידידי בקרו בו שמן. ויצקוהו ויסקלוהו ויטעוהו שורק ויכין מגדל בתוכו וגם יקב חצב בו." ויטעוהו שורק — זה בית המקדש, ויכין מגדל בתוכו — זה מזבח, וגם יקב חצב בו — אלו השיתין.

It has been taught, R. Yose says The cavity of the pits descends to the abyss, for it is said, "Let me sing of my beloved, a song of my lover for his vineyard. My beloved had a vineyard on a very fruitful hill. And he dug it, and cleared it of stones, and planted it with the choicest vine, and built a tower in the midst of it, and also hewed out a vat therein" (Isaiah 5:1). "And planted it with the choicest vine" ... refers to the Temple; "and

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

104 ובמא"א אות יו"ד סעי' כ"ג

שם אדמו"ר הוקן מצטט את אותו ערך במאורי אור (אות יו"ד, סעיף כ"ג, יחד עם אות גימ"ל, סעיף ס"ו), לצד הפרס בעניין יקב והרעא מהימנא על משפטים ופקודי, ומסביר ברכה, קדושה ויחוד כשלוש מדרגות של המשכה; היחוד הוא המשכה בפנימיות. שם הוא מפנה בחזרה לסוף המאמר הזה על הנסכים.

הערת קה"ת

נוכר גם לקמן ברכה צג, ד. אוה"ת בראשית-ג דף תפמב. ביאה"ז להצ"צ-ב עי' תשנא. נ"ך-א עי' קמז.

"חצי ההין ודא וי"ו ובהרמ"ז שם שהו"י חוצה ומתמצע בין ה' עילאה לה' תתאה" — אוה"ת שלח ע' תקלג.

96 ומענין חצי ההין ברע"מ ר"פ תשא דקפ"ז ע"ב

רעיא מהימנא בתחילת פרשת כי תשא, בעניין חצי ההין. הערת קה"ת מצטטת את לשונו: "חצי ההין — דא וא"ו".

Zohar, Ki Tisa 2:4-6 ספר זוהר, כי תשא ב':ד-ו

97 והשתיה כדת

במשתה אחשוורוש נאמר "והשתיה כדת". זהו הפסוק שהתלמוד דורש.

Esther 1:8 אסתר א':ח

וְהַשְׁתִּיָּה כְּדַת אֵין אֲנִס כִּי־כֵן יִסַּד הַמֶּלֶךְ עַל כָּל־רַב בֵּיתוֹ לַעֲשׂוֹת כְּרָצוֹן אִישׁ־וְאִישׁ:

And the drinking was according to the law; none did compel; for so the king had appointed to all the officers of his house, that they should do according to every man's pleasure

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

98 והשתיה כדת של תורה אכילה מרובה משתיה

על הפסוק "והשתיה כדת" מסביר התלמוד: כדת התורה, שאכילה מרובה משתיה. המאמר מפרש זאת כך שהעלייה עולה על ההמשכה.

Megillah 12a:17 מגילה י"ב א':יז

"וְהַשְׁתִּיָּה כְּדַת (אין אונס)", מאי "כדת"? אָמַר רַבִּי חֲנַן מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: כְּדַת שֶׁל תּוֹרָה, מֵה דָת שֶׁל תּוֹרָה אֲכִילָה מְרֻבָּה מִשְׁתִּיָּה — אֶף סְעוּדָתוֹ שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע אֲכִילָה מְרֻבָּה מִשְׁתִּיָּה.

And the drinking was according to law. What is meant by 'according to law'? R. Hanan said in the name of R. Meir: According to the law of the Torah. Just as according to the law of the Torah the [quantity of] food exceeds the drink, so in the feast of that wicked one there was more food than .drink

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

99 אין טפה יורדת מלמע'

גם ברעיא מהימנא הגרסה היא "טיפה", כפי שמציינת הערת קה"ת.

Zohar III, 247b זח"ג רמז, ב

הערת קה"ת

זח"ג רמז, ב. ל' הערוך [השלם — וינה תרפ"ו] ערך חתן הערה 2. ועי' ר"ח שעה"ק (רפ"ו) שכי"ה לפניו הגי' בתענית (כה, ב). ועי' מגלה עמוקות (קנג-ד) הובא בס' ערכי הכנויים מסה"ד ערך טפה — וכ"כ הבעה"ט ויחי (סי מט, כה) ד"ה רובצת, וגם רש"י ברכות (נט, ב) מסכים ע"ז. ועי' זח"ג (רמז, ב) ברע"מ ג"כ הגי' טפה. ועי' ע"ה ש' הולדת או"א וזו"ן (רפ"ב) ובש' (תיקון) הירח (פ"ג). ובש' מ"ן ומ"ד (ריש דרוש ו) ושם (דרוש י"ד). [כ].

100 אין טפה יורד מלמעלה אלא א"כ טפיים עולים כנגדו

הגמרא אומרת שאין טפה של גשמים יורד מלמעלה בלי שהתהום עולה לקראתו שני טפחים. בהערת קה"ת מובא שכמה ספרים גורסים "טיפה" במקום "טפח", כפי שכתוב במאמר.

Taanit 25b תענית כ"ה ב

101 אין טפה יורד מלמעלה אלא א"כ טפיים עולים כנגדו

בשער מ"ן ומ"ד מביא עץ חיים את העיקרון שאין טיפה יורדת מלמעלה בלי

105 כי שמש ומגן

"כי שמש ומגן הוי' אלקים". המאמר מביא פסוק זה ביחס לשם אלקים כרקיע המסכך ומבדיל.

Psalms 84:12 תהילים פ"ד:י"ב

כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן הֵן אֱלֹקִים יְהוָה הֵן לֹא יִמְנַע טוֹב לְהֵלְכִים בְּתַמִּים:

For the L-RD G-d is a sun and a shield; the L-RD giveth grace and glory; No good thing will He withhold from them that walk uprightly.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פד, יב.

106 הסך נסך שכר לה'

הנסך נשפך "להוי'". המאמר מפרש זאת כהמשכת שם הוי' למטה כדי לשמח את שם אלקים.

Numbers 28:7 במדבר כ"ח:ז

וְנִסְכּוֹ רִבִּיעִת הֵיחַן לִפְנֵי הָאֱלֹהִים בְּקֹדֶשׁ הַסֵּךְ נִסְךְ שֶׁכֶּר לַה'

And the drink-offering thereof shall be the fourth part of a hin for the one lamb; in the holy place shalt thou pour out a drink-offering of strong drink unto the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 10

107 יקב

בסוף לך לך הוזהר דורש את הפסוק בישיעיהו "וגם יקב חצב בו" כ"שער הצדק", כמו בפסוק "פתחו לי שערי צדק", ואומר שכל יהודי נימול נכנס הן למגדל והן ליקב. הטקסט מביא זאת כמקום נוסף שבו נזכר יקב.

Zohar, Lech Lecha 35:465-476 ספר הוזהר, לך לך ל"ה:תס"ה-תע"ו

The next words are, "he put a fence round it and stoned it": Ten are fixed in one. i.e. he removed from himself and from his portion all the celestial chieftains and champions, and all the "lower crowns", and chose this vineyard for his portion, as it is written, "For the L-rd's portion is his people, Jacob is the lot of his inheritance" (Deut. 32, 9). Further, "He planted it with the choicest vine", as it says elsewhere, "I planted thee a noble vine, wholly a right seed" (Jer. 2

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

108 יקב יחוד קדושה ברכה

ברעיא מהימנא על משפטים נדרש יקב כראשי התיבות של הייחוד, הקדושה והברכה של הקב"ה, והם מזוהים עם השכינה: ברכה מימינו, קדושה משמאלו וייחוד באמצע. הטקסט מצטט זאת כהסבר זה ליקב.

Zohar, Mishpatim 10:405-11:414 ספר הוזהר, משפטים י':ת"ה-

י"א:ת"ד

109 יחוד קדושה ברכה וע"ש דקי"ט ע"א

כאן הוזהר על משפטים מדבר על ברכת הקב"ה וקידושו בכל יום ועל ייחודו עם שכינתו, כפי שהכהן מברך: "ברוך אתה" היא ברכה, ו"אשר קידשנו"

היא קדושה. הטקסט מביא זאת כמקום נוסף העוסק בשלושת הדברים האלה.

Zohar, Mishpatim 16:460-17:467 ספר הוזהר, משפטים ט"ז:ת"ס-

י"ז:תס"ז

110 יחוד קדושה ברכה וע"ש דקי"ט ע"א ובפ' פקודי דרס"ב ע"א

בפקודי אומר הוזהר שכאשר אדם יוצא מההיכל התחתון בתום תפילתו ויוצא מלפני המלך, הכול נקשר "בקשר הייחוד, והברכות, והקדושה, ותוספת הקדושה". הטקסט מביא זאת כמקום נוסף העוסק בשלושת הדברים האלה.

Zohar, Pekudei 52:819-829 ספר הוזהר, פקודי נ"ב:תתי"ט-תתכ"ט

111 סד"ה ואתא מרבבות קדש

בסוף המאמר הזה מציג אדמו"ר הזקן שברכה, קדושה ויחוד הן שלוש מדרגות: ברכה היא מאה הברכות שבכל יום, ההמשכה שבמדרגת "ואתה מחיה את כולם"; קדושה היא ההמשכה מ"רבבות קודש" באמצעות "אשר קדשנו במצוותיו" — האור הסובב כל עלמין, אך עדיין רק כעין אירוסין; ויחוד הוא ההמשכה בפנימיות, גילוי אור אין סוף שהוא "אחד ולא בחשבון". שם הוא מצטט את אותם מקורות מרעיא מהימנא ומפרשת פקודי, ומפנה בחזרה לסוף המאמר הזה על הנסכים.

הערת קה"ת

לקמן פ' ברכה צג, ד.

112 ואתה מרבבות קדש

ברכתו של משה פותחת: "הוי' מסיני בא... ואתה מרבבות קודש". הטקסט מפנה למאמר של אדמו"ר הזקן על מילים אלה, שבסופו מוסברים הייחוד, הקדושה והברכה.

Deuteronomy 33:2 דברים ל"ג:ב'

וַיֹּאמֶר ה' מְסִינִי בְּאֵר וְזָרַח מִשְׁעִיר לְמוֹ הוֹפִיעַ מִהָר פָּאָרָן וְאַתָּה מִרְבְּבוֹת קֹדֶשׁ מִיְמִינוֹ אֵשׁ דָּת לְמוֹ:

And he said: The L-RD came from Sinai, And rose from Seir unto them; He shined forth from mount Paran, And He came from the myriads holy, At His right hand was a fiery law unto them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daf Shevui (CC0); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Mikraot Gedolot (Public Domain); London "Chaldee Paraphrase," 1871 (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); Sefer Etz Chaim (Public Domain)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/shelach/6

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק